

ZLIVOT

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS LISTOPAD • NOVEMBER • LISTOPAD • ČÍSLO 11 1974 ROČNÍK 17 cena 1 zl

N. VVEDENSKI

ZVLÁŠTNE stretnutie

„Vykónavam namáhavú prácu, málo spávam a možno, že trocha to preháňam s fajčením. V noci sa budím, dívam sa do tmy a pokúšam sa zaspáť,“ prialovsky rozprával lekár Lavrentev svojmu spoločníkovi — nízkemu mužovi, oblečenému, ako keby ešte nedorástol do svojho obleku. Klobúk mu padal do očí, plášť mu siahal takmer po päty, a nohavice ktoré spod neho bolo sotva vidieť, boli také dlhé, že sa vliekli po zemi. Lavrentev ďalej hovoril a tento zaujímavý človek sa z času na čas pozrel na neho spod klobúka malými okrúhlymi očami. „Iný si odpracuje svoj čas a ide odchovať, venuje sa inej činnosti, ale ja sa nemôžem rozptýliť. V myšlienkach sa stále vracam k rozličným problémom vo svojej práci. Aj teraz, cestou som uvažoval o tom chorom z deviatej nemocnej izby. Prišiel s psychastickou formou psychopatie, ale teraz čím ďalej, tým viac pochybujem o správnosti pôvodnej diagnózy. Pravdepodobne trpi na paranoickú formu schizofrenie. Rozoznanie choroby v takom prípade je veľmi zložité. Mám si teda nad čím lámať hlavu.“

Lavrentev sa odmlčal a čudoval sa svojej otvorenosti. Nebolo jeho zvykom zdôveriť sa prvejmu človeku, ktorého stretne, a nemohol sa ubrániť dojmu, že vlastne to robi proti svojej vôle. Ovládol ho však pocit, že všetko musí vyzoprávať a slová sa mu len tak sypali z úst.

O niekoľko minút Lavrentev porozprával tomuto ničim nie príťažlivému neznámemu to, s čím sa zdôveroval len svojim najbližším priateľom, pričom neznámy sa ho na nič nepýtal. Všetko to bolo veľmi čudné...

„Ešte sme sa nepredstavili,“ povedal. „Ja som lekár — psychiater Lavrentev.“

„A ja som — Joefloria En,“ ozval sa hlboký hlas a na chvíľu sa Lavrentovi zdalo, že hovorí s klobúkom, pretože len ten mal pred očami.

„Zaujímalo by ma, čím sa zaoberáte?“

Ako je to v skutočnosti? Existuje na Marse život? Každý citlivý čitateľ, ktorý si prečíta poviedku od sovietskeho autora Nikolaja Vvedenského začne mať pochybnosti... A čo o tomto hovorí súčasná veda opierajúca sa o najnovšie sovietske a americké výskumy? Je pravdivé všeobecne a populárne presvedčenie, že na Marse život neexistuje? Podmienky vladnúce na povrchu Marsa nevylučujú celkom, práve napäť, pripúšťajú možnosť existencie života na tejto záhadnej planéte. Dnes je pre nás celkom zrejmé, že je to planéta geologicky mladá a aktívna priajmenšom na niektorých miestach zahalená atmosferickým prachom pred ultrafialovým žiareniom. Charakteristické sú pre ňu zvlnené a rozvidlené ryhy, ktoré pripomínajú korytá riek na Zemi.

otázok, ale sotva otvoril ústa, malý muž pokračoval: „O chvíľu vám odpoviem na všetky otázky a poviem vám niečo o sebe, ale obávam sa, že to všetko nestihнем.“

Lavrentevovi najprv prišlo na um, že je to duševne chorý človek, ale potom tú myšlienku zavrhol. Telepatia všobec nie je charakteristická pre duševne chorých a okrem toho mu životné skúsenosti hovorili, že nikdy nemôžno na základe prvého dojmu niekoho pokiaľať za duševne chorého. Vedľa toho iudia sa správajú na prvý pohľad čudne!

„Mám ešte štyridsať minút,“ poznal mena Joefloria, ktorému na chudej ruke mramorovej farby voľne viseli hodinky. „Nebudem dlho napínať vašu zvedavosť. Žiaľ nebudem sa vám môcť dlhšie venovať, pretože si musím ašte pripraviť transfokátor...“ povedal Joefloria.

„Som teda Joefloria En,“ pokračoval malý muž po krátkej prestávke. Teraz „vyslovoval“ slová pomaly a z jeho správania sa bolo cítiť pokoj a vyrovnosť. „Mám aj vedeckú hodnosť, som čosi také ako u vás doktor vied. Vždy som bol veľmi originálny, inak by mi neprišla na um myšlienka vycestovať na vašu vzdialenosť planétu.“

„Chcete povedať, že ste prileteli z inej planéty?“ vzrušene zvolal Lavrentev.

„Ano, presne to vám chcem povedať,“ potvrdil to Joefloria. Pôsobil dojmom človeka, ktorý splnil svoje povinnosti a môže si dovoliť trochu sa rozptýliť. „Zhmatnil som sa nedaleko tohto mesta a čoskoro som pochopil, že nevyhnutne sa musím preobliecť. V elegantnom odevu z nášho sveta som vyzeral tak čudne, že obyvatelia mesta sa neustále za mnou pozerali.“

„Vošiel som do jedného z domov,“ pokračoval Joefloria „a požiadal som majiteľa bytu, aby mi daroval odev, ktorý je tu v môde. Vedľa darovať niečo je také príjemne. Ten čudný tvor ma vyhnal z dverí. Nevedel však, že viem čítať cudzie myšlienky na diaľku. O krátky čas som už vedel, že potraviny a látky, ktoré tu nazývajú odevom, obyvatelia ziskava výmenou za papierové štvoruholníky nazývané peniazmi.“

„Prepráčte, ale peniaze ste predsa nemali,“ namietal Lavrentev. Pokúšal sa logicky myslieť, hoci bol ohurený takým nečakaným vývojom udalostí.

„Vnukol som predavačovi, že už som zaplatil požadovanú sumu,“ pokračoval Joefloria, „bolo to jednoduché.“

Lavrentev už nepochyboval o tom, že bola pravda...

„Nechcete si vypíšť čaj?“

„Dakujem, ale to skomplikuje transfokáciu. Ako dobre, že transfokátor mám so sebou,“ pozrel sa na kufrik, ktorý si priniesol so sebou. „Teraz sa už predavač nebude rozčúľovať. Preukázali ste mi veľku službu. Mohol by som si zájsť za tým neochotným človekom, ale obávam sa, že by to vyvolalo zbytočné rozruchy. Na stanici ma potom oslovili predstavitelia moci a pýtali odo mňa akýsi pas. Nevedel som, čo je to, tak som ich pre istotu zhynpotizoval.“

Lavrenteva trápila zvedavosť. Chcel sa čím skôr dozviedieť, odkiaľ prišiel neznámy hosť, ale zároveň sa obával, že jeho otázka sa môže cudzinca nemilo dotknúť.

„Pochádzam zo štvrtéj planéty vašej sústavy. Na Zemi ju volajú Mars,“ odpovedal Joefloria na jeho myšlienky.

„Ako to? vedci predpokladajú, že tam niet rozumných bytosť!“ prekvapene zvolal Lavrentev.

„A my sme už dávno vedeli o živote na Zemi a mali sme i možnosť skúmať ju.“

„Ale akým spôsobom?“

„Niektoré naše automatické stanice spozorovali zo Zeme a vo vašej tlači dostali názov, lietajúce taniere. Tieto naše stanice sme vypustili na obežnú dráhu okolo Zeme, ale v poslednom čase sme im kvôli bezpečnosti dávali tvar vašich umelých družíc. Občas sa spustili až na Zem, ale základnou úlohou týchto staníc bolo zachytávanie a prenášanie vašich televíznych a rádiových programov na Mars.“

„Sotva sa viem spomínať od prekvapenia,“ mrmlal si pre seba Lavrentev. „Ale ak je to všetko tak, nechápmem, prečo vaša civilizácia doteraz nenadviazala kontakt so zemskou?“

„V danej etape vývoja taký kontakt nie je možný. Hned sa pokúsim vysvetliť vám to, lenže nemám veľa času. Stretnutie dvoch rozličných civilizácií predpokladá predovšetkým výmenu informácií. Nové vedecké informácie vyvolajú urýchlene skok v rozvoji vedy a techniky, avšak v prospech spoločnosti sa môžu využívať len v tom prípade, ak má spoločnosť len jediný cieľ a kráča po ceste pokroku. Prúd informácií zvonka môže vyvolať skok v rozvoji vedy len v jednom tábore. Ak v nom moc patri ľudu, samozrejme, informácie sa využijú na mierové ciele, avšak kde je záruka, že sa nedostanú do druhého tábora, ktorý by ich využil vojensky?“

Teraz, dúfam, chápate, prečo sme doteraz neprileteli na Zem otvorené. Možno, že obyvatelia Marsu sú najmierumilovnejšie rozumné bytosť v kozme, avšak v tom sa skrýva i strašné nebezpečenstvo pre nás — nevyhnutná záhuba pri stretnutí s ktoroukoľvek kozmickou civilizáciou, vystupujúcou agresívne. Pochopiteľne, museli sme uvažovať o tom, ako sa môžeme uchrániť od vpádu medziplanetárnych dobyvateľov.

Veda na Marse dosiahla obrovské úspechy v oblasti parapsychológie. Prenos myšlienok na veľké vzdialenosť, čítanie cudzích myšlienok, masová hypnóza a sugesia — to všetko je teraz Marfanom dostupné. Nedávny objav teletransportácie mi umožnil individuálne sa dostať na Zem.

Vedci našej planéty dostali úlohu nájsť spôsob, ako ochrániť Mars od svojvôle medziplanetárnych dobyvateľov. Vedecká rada rozhodla, že najlepším riešením je dezinformovanosť obyvateľov Zeme. Všetky úspechy parapsychológie smerovali k tomu, aby sa utvorila falosná predstava o Marse ako o planéte s plne nevyhovujúcimi podmienkami pre život rozumných bytosť.

Naši vedci skvele splnili túto úlohu. Na obežnú dráhu okolo Marsu vypustili umelé družice so silnými videohalucinátormi, úlohou ktorých je skrývať pred zemskými astronómami skutočný vzhľad planéty.

pokračovanie na str. 16

POLSKO-USA

Ľudové Poľsko od prvých rokov svojho vzniku významne prispieva k rozvoju medzinárodnej spolupráce a k upevňovaniu idey mierového spolunažívania štátov s rôznym politickým a spoločenským zriadením. Príslušnosť k socialistickému spoločenstvu, dôslednosť v zahraničnej politike podporená morálnymi motívmi, dobré fungovanie a rozvoj poľskej ekonomiky — toto sú predpoklady upevňovania postavenia Poľska vo svete a zároveň základ prestíže našej krajinu. Jedným z dôležitých prejavov stúpajúceho významu Poľska na medzinárodnej aréne sú stretnutia a rozhovory vedúcich predstaviteľov strany a vlády so šéfmi vlád a hlavnimi štátosvazmi z iných krajín. V tejto oblasti sme naposlasy zaznamenali celý rad dôležitých udalostí. Po veľmi plodnej návštive predsedu Rady ministrov Piotra Jaroszewicza v Rakúsku, bol na oficiálnej návštive v Spojených štátoch prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek.

Táto návštava sa konala v ozvduši veľkého oživenia v poľsko-amerických vzťahoch. Rozhovory Edwarda Giereka s Geraldom Fordom a zverejnené dokumenty boli rozhodne usmernené na budúnosť. Poľsko a USA — napriek rozdielnym zriadeniam — čeľu pokračovali v úsilí zameranom na prehlbovanie vzájomnej prospešnej spolupráce a medzinárodného uvoľnenia napäcia.

Autorita poľského vodecu, vysoké medzinárodné postavenie Ľudového Poľska, ako aj jeho moderný ekonomický potenciál, ktorý sa tak dynamicky a impozantne rozvíja v posledných rokoch, — vyznačovali smery a predmet poľsko-amerických rozhovorov. Potvrdili dôležitosť a partnerskú úlohu Poľska v medzinárodnej ekonomickej spolupráci.

Rozsah hospodárskej spolupráce už prekročil skôr ustálený limit, presiahol umierené prognózy. Obchodné obraty pravdepodobne už tento rok prekročia 600 mil. dolárov, čiže približia sa k hraniciam, ktorých dosiahnutie sa plánovalo v roku 1977. Už teraz sa hovorí, že o dva roky hodnota vzájomných dodávok tovarov dosiahne miestneho dolárov, čo nepochybne súvisí s dy-

namickým rozvojom nášho hospodárstva a v prvom rade priemyslu a surovinovej základne. Treba teda zdôrazniť, že Poľsko je pre Spojené štaty nielen jedným z hlavných obchodných partnerov medzi socialistickými krajinami, ale aj stránkou v technologickej výmene.

Spoločné poľsko-americké komuniké zhŕňuje výsledky tejto významnej návštavy. Zdôrazňuje význam rozhovorov, ktoré mal poľský vedúci predstaviteľ, ako aj sprevádzajúci ho podpredseda vlády M. Jagielski, minister zahraničných vecí St. Olszowski a člen sekretariátu ÚV PZRS — R. Frelek. Vyjadrujúce spokojnosť s výsledkami tohto ďalšieho poľsko-amerického stretnutia na najvyššej úrovni, komuniké oznamuje návštenu prezidenta Forda v Poľsku. Poľsko-americké stretnutie na najvyššej úrovni sa konalo v podmienkach uvoľnenia napäcia medzi Východom a Západom. Podstatný význam pre vytvorenie nového politickeho ozvdušia vo svete má — ako konštatoval Edward Gierek — kladný dialóg, ktorý vďaka sovietskej mierovej politike, načrtnej generálnym tajomníkom ÚV KSSZ Leonidom Brežnevom vedú dve popredné mocnosti: SSSR a USA. Tento dialóg — ako sa môžeme presvedčiť, keď sledujeme rozvoj situácie v rôznych oblastiach sveta — vyvoláva ožívujúce impluzy pre mier.

Hlavnou temou všetkých vystúpení Edwarda Giereka počas pobytu v Spojených štátoch bola — ako to povedal sám prvý tajomník ÚV PZRS — snaha prehlbovať uvoľnenie napäcia a zmeniť ho na neodvratiteľný proces. Konštrukívne výsledky stretnutia Edwarda Giereka s prezidentom Geraldom Fordom a hlboké myšlienky obsiahnuté v prejave prvého tajomníka ÚV PZRS na fóre OSN, budú mať veľký vplyv na úspešne upevňovanie sa takého tendencie. Rozhovory poľského vedúceho predstaviteľa v USA znamenajú integrálnu súčasť pôsobnosti spoločenstva socialistických štátov v záujme uvoľnenia napäcia a mierovej koexistencie. Tieto rozhovory prispejú aj k upevneniu autority Poľska v Amerike a vo svete.

Edward Gierek s manželkou a prezident Gerald Ford na balkóne Bieleho domu pozdravujú obyvateľov Washingtonu.

Dolu: Edward Gierek a Gerald Ford podpisujú spoločné prehlásenie o zásadach poľsko-amerických vzťahov a o rozvoji hospodárskej spolupráce.

Snímky: CAF

PIOTR JAROSZEWCZ, predsedu Rady ministov, oslavil své sedesáté páté narozeniny. U této príležitosti se konalo dne 5. října t.r. slavnostní setkání v Belvederu; Edward Gierek dekoroval premiéra Velkým křížem Rádu obrození Polska, ktorý mu byl udelen Státní radou.

Nejvyšší sovět SSSR udělil Piotru Jaroszewiczovi Rád Ríjnové revoluce.

EKONOMICKE VÝSLEDKY ZA 9 MESIACOV

Dňa 15. októbra t.r. sa konalo spoločné zasadnutie Politického byra ÚV PZRS a predsedníctva vlády PLR, na ktorom o.i. prerokovali spoločensko-ekonomickú situáciu v krajine v období troch štvrtfročí t.r., ako aj úlohy, ktoré čakajú poľské národné hospodárstvo vo štvrtom štvrtfročí. Výsledky dosiahnuté v období troch štvrtfročí sú

dobre. Udržuje sa vysoké tempo rastu výroby v priemysle a stavebnictve, vysoká je dynamičnosť obratov zahraničného obchodu, investícií a peňažných príjmov obyvateľstva. Úspešne skončil zber obilní, súčasne sa pracuje na zbere okopanín. Priemyselná výroba za tri štvrtfročia sa zvýšila o 12,8% v porovnaní s tým istým obdobím m.r.

Nastal ďalší, rýchly rast produktivity práce v priemysle (o 10%). Pomerne dobré výsledky boli dosiahnuté v polnohospodárstve, napriek nepriaznivým poveternostným podmienkam. Naposlasy sme zaznamenali dosť veľký rast počtu dobytku, avšak príliš pomaly stúpa počet ošípaných.

Konečne problém výroby pre trh. Dodávky skoro všetkých potravných článkov a spotrebnych tovarov priemyselného pôvodu boli za tri štvrtfročia vyššie, ako minulý rok, avšak v niektorých tovarových skupinách dopyt nadalej prevyšoval ponuku.

VYSOKÉ VYZNAMENÁNÍ
Člen politbyra ÚV KSSS, minister zahraničí SSSR A. Gromyko navštívil Poľsko. U této príležitosti Edward Gierek dekoroval významného sovětského státnika Rádem za zásluhu o PLR I. triedy.

STRETNUTIE BRATSKÝCH STRÁN

V dňoch od 16. do 18. októbra t.r. sa konalo vo Varšave konzultačné stretnutie európskych komunistických a robotníckych strán venované otázkam prípravy a zvolania celoeurópskej konferencie komunistických a robotníckych strán. Iniciatíva tohto stretnutia vyšla, ako vieme, od PZRS a Talianskej komunistickej strany. Varšavského

stretnutia sa zúčastnili delegácie 28 strán, teda iniciatívu kladne prijali skoro všetky bratské strany nášho svetadielu. V mene PZRS privítal účastníkov stretnutia prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek. Účastníci stretnutia sa dohodli, že je nutné a účelné pripraviť a zvolať európsku konferenciu komunistických a robotníckych strán. Táto konferencia má byť venovaná otázkam boja za mier, bezpečnosť, spoluprácu a spoločenský pokrok v Európe. Na želanie účastníkov stretnutia sa konferencia bude konáť v NDR, nie neskôr ako v polovici roku 1975. Prípravné stretnutie pred konferenciou sa uskutoční v decembri 1974, alebo v januári 1975. Účastníci varšavského stretnutia prijali na záver aj dokument o Bratskej solidarite s bojovníkmi proti fašizmu, za slobodu, demokraciu a národnú nezávislosť. Rokovania konzultačného stretnutia prebiehali v ozvduši vzájomného pochopenia a proletárskej solidarity, v plnej zhode s normami vzťahov medzi bratskými stranami.

POĽSKÁ VÝSTAVA V PRAHE

11. októbra t.r. v Zjazdovom paláci, v pražskom Paríku kultury a oddychu Júlia Fučíka slávnostne otvorili výstavu 30 rokov socialistického Poľska. Je to najväčšia poľská hospodárska výstava zorganizovaná v ČSSR a zároveň najväčšia poľská expozícia tohto druhu vôbec po moskovskej výstave.

Slávnostného otvorenia výstavy sa z Poľska zúčastnili: člen Politického byra ÚV PZRS Ján Szydlak, podpredseda vlády Franciszek Kaim a velvyslanec PER v ČSSR Lucjan Motyka. Československú stranu reprezentovali: člen predsedníctva a tajomník ÚV KSC Josef Kempný, pod-

predseda vlády ČSSR Rudolf Rohlíček a iní. Slávnostné prejavy prednesli Jan Szydlak a Josef Kempný. Generálny tajomník ÚV KSČ Gustáv Husák prijal poľskú delegáciu na čele s Janom Szydlakom.

VÝMĚNĚ STRANICKÝCH LEGITIMACÍ PSDS byl věnován článek člena politbyra, tajemníka ÚV PSDS Eduarda Babiucha, uveřejněný v „Trybuně Ludu“. V článku čteme: Při hodnocení postoje člena strany nutno vycházet z předpokladu, že hlavním kritériem jeho jednání a měřítkem jeho vkladu do realizace stranické linie je svědomitost a údernictví v zaměstnání, v pracovním i společenském prostředí a také ofenzívní jednání v boji se zápornými jevy.

KOLLONTAJSKÝ PLÁN. V roce 1785 byla nakreslena na příkaz Hugona Kollontaje velmi podrobna a přesná mapa Krakova, jejímž majitelem byla mnoho let Národní knihovna v Berlíně. Nyní tuč mapu předala NDR městu Krakovu. Bude velkou pomocí při další renovaci kakovských stavitelských památek.

ZMĚNY V ÚSTAVĚ NDR

7. října, v den státního svátku NDR, u příležitosti 25. výročí vzniku republiky, na byly platnosti doplnky a změny ústavy NDR, schválené v roce 1968. Jak prohlásil Erich Honecker na zasedání Lidového sněmovny NDR, která 27. září schválila změny v původní ústavě, odražejí dnešní skutečnost vyspělé socialistické společnosti se současným přihlédnutím k pochodu Německé demokratické republiky.

ky do komunistické budoucnosti. Zdôrazňujú také trvalosť změn státního zřízení a politickou a územní realitu. Ústava uvádí pojem „márod NDR“ („das Volk der DDR“).

NOVÝ PREZIDENT PORTUGALSKA

Francesco Gomes sa stal prednedávnom novým portugalským prezidentom po tom, ako Antonio Spinola rezignoval na túto funkciu. Spinola sa v septembri pokúsil zmerať sily medzi ľavicou a pravicou. V kríze pravica neobstala, naopak, posilnené vyšli ľavicové demokratické sily spoločne s Hnutím ozbrojených sôl.

VOLBY VO VELKEJ BRITÁNII

skončili víťazstvom labouristov, ktorí získali 319 mandátov; avšak konzervatívi a ostatné strany majú spolu v parlamente 316 miest. Ministrským predsedom je opäť Harold Wilson.

ORGANIZACE PRO OSVOBOZENÍ PALESTINY — jediný zákoný predstaviteľ palestinského lidu, z níž vystoupila nejradikálnejší organizace Lidová fronta pro osvobození Palestiny, byla na nynějším zasedání Valného shromáždění OSN přizvána jako pozorovatel do orgánu OSN.

AMERICKÝ SENÁT prijal opravu senátora E. Kennedyho zakazujúci poskytování jakékoliv vojenské pomoci Chile a opravu senátora E. Watsona proti vojenskej pomoci Turecku.

K 57. VÝROČÍ DĚJINNÉHO VÝSTRELU Z AURORY

„Vlast Lenin dala spolehlivou oporu osvobozeneckému boji polského národa a chrabrost vojáka Sovětské armády a Polské armády, bojující po jejím boku, přinesla naši vlasti svobodu. Na základě společných třídních a národních zájmů obě naše strany vybudovaly přátelství našich národů a rozvinuly spojeneckou bratrskou spolupráci našich států ve všech oblastech“.

E. Gierek

Býlo přesně za patnáct minut deset, večer 7. listopadu (25. října) roku 1917, když dělový výstrel z křížníku Aurora na Zimní palác v Petrohradě (Leningrad) oznámil světu počátek první vítězné socialistické revoluce. Nad jednu šestinu zeměkoule byl zdvižen prapor socialismu. Po svržení buržoazně velkostatkářské vlády v Rusku uchopila veškerou moc do svých rukou dělnická třída. Proletariát Ruska a jeho vedoucí síla — bolševická strana vedená V. I. Leninem — ustanovily dělnickou sovětskou vládu v prvním mnohonárodnostním státě diktatury proletariátu.

Vítězství Velké říjnové socialistické revoluce a vznik Svazu sovětských socialistických republik po pěti letech, zahájily novou etapu rozvoje lidstva — přechod od kapitalismu k socialismu, vytváření mezinárodních vztahů nového typu; otevřely perspektivy na zajištění světového míru, vítězství komunismu.

Poprvé na dějiště historie vstoupil stát bez třídního vykořisťování, reprezentující zájmy pracujících, který se postavil proti imperialismu. Vzápětí po nastolení sovětské moci byly vyhlášeny revoluční dekrety o míru a o půdě a byl schválen manifest o rovnopravnosti, jednotě a bratrské spolupráci národů a národností někdejšího impéria. Bylo zahájeno budování nového zřízení, nové společnosti.

Socialistická říjnová revoluce přinesla také svobodu a zrovнопrávnění

národnům, násilím carátem připojeným k Rusku. Zahájila vlnu proletářských revolucí v roce 1918 v Německu a v Rakousku, povzbudila k osvobozeneckému boji řadu národů a stala se rozhodujícím činitelem v rozvoji mezinárodního dělnického hnutí. Právě dík VŘSR získaly nezávislost a garancii bezpečnosti Polsko, Československo a další země.

První socialistický stát na světě, jemuž bylo předpovídáno několik měsíců, pak několik let existence, se v brzku stal vedoucí, pružně se rozvíjející světovou vělmocí. Říjnová revoluce, která dala počátek jeho vzniku a první příklad hospodářských a společenských změn, tvořících ekonomickou náplň socialistické revoluce, se stala také rozhodujícím faktorem v našich současných osudech.

Naše spojenectví, přátelství a spolupráce se Sovětským svazem vyrostly ze společného boje proti fašistickým uchvatitelům za 2. světové války, v jejímž průběhu způsobila Sovětská armáda zásadní obrat. Každodenní pomoc, udělená SSSR obrozenému lidovému polskému státu v letech poválečné rekonstrukce a pak výstavby, dala této svazkům nové hodnoty. Přátelství a spolupráce, určující politickou linii, již zvolila naše země a již důsledně uskutečňuje, přispívají k jejich upevnění a růstu a mají principiální význam pro bezpečnost Polska. Jako jedny ze základních složek spojeneckých svazků v rámci socialistického společenství přispívají také k budování trvalého míru v Evropě.

Díky socialismu prožívá dnes Evropa nejdelení bezválečné období svých dějin. Perspektivy na učinění z našeho světadílu oblasti míru, bezpečnosti a široké spolupráce jsou výsledkem vzniku SSSR a socialistického společenství a jejich politiky mírové koexistence. Politiky, která poznamenala veškeré kroky země Sovětů od počátku Velké říjnové socialistické revoluce.

Rudé náměstí pamatuje V.I. Lenina... Nejednou se po něm procházel, nejeden provězde přednesl. Na snímku nahoře: záběr z 25. května 1919

Dnes chodí po dlažbě Rudého náměstí šťastní, mírumilovní lidé. Moskva se stala hlavním městem míru

Osláv 30. výročia Slovenského národného povstania, ktoré bolo vyvrcholením boja slovenského ľudu za nezávislosť a zabezpečenie svojej budúcnosti v jednotnom ľudovodemokratickom štáte Čechov a Slovákov, sa na pozvanie Oddelenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej zúčastnili aj predstavitelia slovenských spolkov zo socialistických krajin a pokrokových českých a slovenských spolkov z niektorých západoeurópskych krajin, USA a Kanady. Kultúrnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku reprezentoval tajomník ÚV KSČaS A. Andrašák. Z našej redakcie sa oslav zúčastnil šéfredaktor Adam Chalupec.

Popri účasti na pamätných celoštátnych oslavách SNP, krajania mali možnosť sa zoznamíť s dejinami Bratislavou, jej bývalým rastom a perspektívami do budúcnosti. Počas dvojdňového putovania po tak blízkej nám krajine, Slovensko ukázalo nielen svo-

ju krásu, ale aj prácu svojho ľudu, výsledky tejto práce, historické pamiatky, modernú architektúru nových sídlisk, investičný rozmach. Ukázalo a presvedčilo, že v socialistickom Československu odkaz SNP nadobudol trvalu platnosť, že slovenský ľud žije naozaj dobre a bude sa mužiť ešte lepšie.

Na besede usporiadanej v Matici slovenskej v Martine, predstaviteľia krajských spolkov sa stretli s pracovníkmi MS, ako aj s vedením Československého ústavu zahraničného — predsedom Miroslavom Holubom a podpredsedom Martinom Macúchom. V priebehu besedy správca Matice slovenskej Štefan Krivuš oboznámil prítomných s historiou a súčasným postavením Matice slovenskej. Referát o úlobach Oddelenia pre zahraničných Slovákov MS, o ďalších kulturných stykoch s krajanmi v socialistických krajinách a na Západe predniesla vedúca OZS A. Ištvánčinová. Vo svo-

Zahraniční Slováci na náměstí v Levoči. Snímka A. Chalupec

ZO STRETNUTÍ NA SLOVENSKU

jom referáte o.i. povedala:

„Dejiny každého národa poznajú udalosti, ktoré významne a natrvalo ovplyvnili ich vývin. V našich novodobých dejinách takoto udalosťou bolo nesporné Slovenské národné povstanie. S odstupom času môžeme smelo povedať, že bolo najväčším revolučným vystúpením slovenského ľudu nielen v jeho novodobých dejinách, ale v celej jeho dovednejšej histórii. Bolo najvýraznejším aktom proti bezpráviu, násiliu a za nový život nášho národa v socialistickom Československu.“

Slovenské národné povstanie však prerásta rámcem slovenských i československých dejín — podčiarkla s. Ištvánčinová. Vošlo do histórie ako jeden z najmasovejších a najvýznamnejších aktov európskeho hnutia odporu. Preto má aj svoje medzinárodné súvislosti a s nimi nerozlučne spojený internacionálny význam a dosah. V Povstání za vec slovenského národa, za nové Československo a za urýchlenie porážky fašistických reakčných sil v medzinárodnom meradle, bojovali popri Slovákok a Čechoch aj príslušníci iných národov a národností. Jeho internacionálny charakter podčiarkla účasť Bulharov, Poliakov, Jugoslavanov, Maďarov, Francúzov a ďalších národností, pričom neoceniteľná bola predovšetkým materiálna, politická a morálna pomoc So-

vietskeho zväzu a jeho partizánskych bojovníkov a veliteľov, ktorí so zbraňou v ruke speciatili československo-sovietske piateľstvo.

Smie hrdí na to, — vyzdvihla s. Ištvánčinová — že prevážna časť našich krajanov, zahraničných Čechov a Slovákov, sa v období druhej svetovej vojny postavila na stranu sile bojujúcich proti fašizmu. Ich účasť v odboji v krajinách, ktoré sa stali ich domovom, sme sčasti znáznorili na našej výstave inštaňovanej v Bratislave (Krajanom z Poľska bola venovaná zvláštna časť — pozn. A.Ch.)

Chceli sme ľuďu ukázať, ako pokrokové tradície našich národov, tak Slovákov ako Čechov, vyvrcholili práve v období druhej svetovej vojny, keď zohrali významnú úlohu aktívnych bojovníkov proti fašizmu. Slovenskí banici v severnom Maďarsku, poľnohospodársky proletariát v južnom Maďarsku, Slováci vo Vojvodine i v rumunskom Banáte, Interiélpovci v Sovietskom zväze, naši rodáci z Poľska, rovnako ako banici z Francúzska, Belgicka, pracujúci z Rakúska alebo naši krajania z USA i Kanady aktívne sa zúčastnili odboja a tým objektívne pomohli aj vzniku nového Československa. Preto sa domnievame, že 30. výročie Slovenského národného povstania plným právom oslavujeme ako náš spoľočný sviatok a verní jeho odkazu pracujeme aj v súčas-

nosti v záujme pokroku a mieru na celom svete. (...)

Hovoriac o spolupráci s krajanskými spolkami v socialistických krajinach s. A. Ištvánčinová zdôraznila:

„V socialistických krajinách príslušné orgány a inštitúcie zabezpečujú základné národnokultúrne potreby tam žijúcich Slovákov a Čechov. Krajinu v socialistickom spoľočenstve uskutočňujú leninskú národnostnú politiku — a to sa týka aj našich menšín. Našou úlohou, po dohode so spomínanými inštitúciami a v spolupráci s nimi je poskytovať krajanom iba tie národnokultúrne hodnoty, ktoré si nemôžu vytvárať vo vlastnom prostredí. (...)

Matica slovenská prostredníctvom Oddelenia pre zahraničných Slovákov i Československý ústav zahraničný usilujú sa citlivou reagovať na uspokojovanie kultúrnych potrieb našich krajanov a rešpektovať tieto potreby. (...)

Na besede v Matici aj krajania zo zahraničia si vymenili niektoré skúsenosti z práce krajanských organizácií a názory na spoluprácu s Maticou.

Tajomník ÚV KSČaS A. Andrašák oboznámil prítomných so životom slovenských a českých krajanov v Poľsku a pôsobnosťou Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Hovoril tiež o účasti našich krajanov v Slovenskom národnom povstani a podakoval za pomoc a doterajšiu spoluprácu s Maticou a ČÚZ vyjadrujúc presvedčenie, že táto spolupráca sa bude prehľobať a rozširovať.

ADAM CHALUPEC

Na vežiach Kremla každý podvečer pět rubinových hviezd sa rozzeraví a Moskva do svetiel sa obleče. do svetiel, do hudby a slávy.

Vysotné jezdce dviaha ku výškam, kde prv sa preháňali prízraky a mory. Pokojnou rukou dobu potiska do jasu vychodiaci zory.

Tu, nad Leninem, pevne vsadeným pod stavenisko sveta, do základov, ve rieka sveta prameni a prúdi zemou, novou jarou mladou.

Ulice Moskvy! Prúdy predjaria, nov ho veku, veku komunizmu! Z neónov peľ prší, jak z kvetov konára, na ľudské srdce obnaženú bliznu.

Ján KOSTRA: VEČERNÁ MOSKVA (úryvok)

JAN PILAŘ

Nedávno navštívil redakci Života významný český básník Jan Pilař, známý zároveň jako skvělý překladatel polské poezie. Narodil se 9. září 1917. Z jeho rozsáhlého básnického díla uvádíme alespoň sbírky Jabłonový sad (1939), Radost na zemi (1950), Otevřela se přede mnou růže (1961), Krajinou pádí kůň (1967) a Žlutý list (1973). Jako překladatel vydal již třicet knih polských básníků.

Požádali jsme vzácného hosta, aby řekl násim čtenářům několik slov o tom, co způsobilo, že se s takovým zanícením věnoval polské poezii.

Právě slavím dvacáté deváté výročí svého zájmu o polskou literaturu, který vznikl z romantického nadšení po válce, kdy jsem považoval za důležitý prvek porozumění mezi našimi, tak blízkými národů, poezii, která jako řeč srdece má podle mého názoru velmi důležitou funkci: získávat lásku jednoho národa pro druhý, právě pro tu svou schopnost vzbuzovat emoce.

U nás jsme v minulosti nebyli příliš bohatě zá-sobeni dobrými překlady. Byla to spíš věc úzkého kruhu specialistů. Proto jsem se snažil všechnu svou dovednost, všechno své umění vložit do překladů tak, aby byly pocitovány u nás jako domácí text. Těch dvacet devět let je pro mne naplněno bohatými zážitky. Mohu říci, že jsem našel druhý domov, druhou svou duchovní vlast v Polsku, protože jsem nepřekládal na zakázku, nebo jako by to byl nějaký úkol, ale seznámil jsem se s rádou vynikajících osobností polské literatury. Důvěrně jsem se spřátelil s Broniewským, Tuwimem, Gałczyńským, Kruczkowským, Brzechwou, Różewiczem, kteří mně otevřeli oči na polskou skutečnost, která se na první pohled zdála být analogickou s československou skutečností. Dějiny však byly tak rozdílné a vytvořily rozdílnou psychiku. Přál jsem si vždy zdůrazňovat to, co nás spojuje. Proto jsem hledal nejrůznější vztahové momenty. U národní tak blízkých se u leckterého velkého polského spisovatele našly nějaké české nebo slovenské prvky. Gałczyński má maminku pohřbenou v Praze — měla za druhého manžela Čecha. Leopold Staff měl tatínka Čecha, což se

málokde ví. Navazoval jsem i na taková přátelství, jako bylo předválečné přátelství Tuwima s Halensem; Broniewski měl v Praze tetičku, která tam žila a často mě volala. Takže se našlo dost prvků, které pomáhly vzájemně si porozumět. Myslím si, že toto období je pro mne období šťastné. Mně osobně přineslo hodně nových poznatků. Také těch třicet přeložených knížek poezie, které jsem zatím vydal — a představují asi něco přes dvě stě tisíc exemplářů — přineslo určité poselství, které rozjasnilo a upevnilo vztahy mezi lidmi obou zemí. Nechci přečítovat zásluhy ani roli poezie, ale přece jenom vidím, že jsou chvíle, kdy poezie zapůsobí. V Praze v poetické vinárně Viola, která je specificky československým divadelkem poezie, se mi podařilo umístit už celou řadu polských autorů, ať to byl Norwid nebo několikrát Gałczyński. Vystupují zde nejen profesionálové, ale např. prostějovský soubor předvedl znamenitě udělanou Zelenou husu a nyní v říjnu bude premiéra Divadla Na okraji, které připravuje Tuwimův Bál v opeře. Těším se na to. Takže řada jmen polských básníků je u nás známá. Některé básničky se staly přímo symboly, jako Gałczyńskiego Na Karlově mostě, kde je přátelství mezi našími národy vyjádřeno přímo manifestačně láskyplně, nebo Lyrický rozhovor Gałczyńskiego, který si naši zamilovaní často recitují, protože vyjadřuje moderní cítění mladých lidí o lásce.

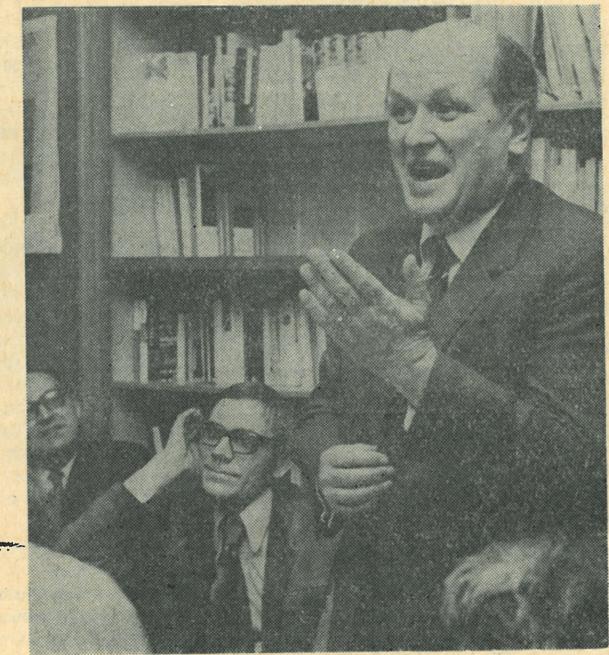
Říkají mi, že jsem konsulem polské literatury v Praze. Je faktem, že za mnou chodí spousta lidí, známých i neznámých. Mnohé básníky, kteří jsou dnes již významní, dobре znám, protože za mnou přišli, když byli ještě v plenkách. Chodí mi dopisy, mám obrovskou knihovnu s dedikacemi, mám velký archív. Zjistil jsem, že už jsem se stal kouskem historie, protože v encyklopedii a v slovnících všude nacházím v rejstříku své jméno, všude jsou odkazy. Takže člověk jak stárne, stává se samozřejmě sám dokumentem, což mne mrzí. Ono je sice dobré překládat klasiku, protože tam má člověk všechno pěkně uspořádané, všechno je komentované a pomůcky pro interpretaci textu jsou po ruce. Ale protože nechci setrvávat jenom v tomhle období, předsevzal jsem si k 30. výročí PLR zmapovat poezii poválečnou, to znamená básníky, kteří po pětačtyřicátém roce určovali tón. Z toho množství asi sta básnických jmen vybrat deset autorů. To nutí člověka, aby opravdu vážil a aby na jedné straně respektoval kontext a hodnocení domácí, tedy polské, na druhé straně také

to naše. Aby ta poezie přinášela něco nového, neopakovatelného, něco, co muže v jistém smyslu překvapit, přitáhnout pozornost. Tu desítku jsem připravoval skoro dva roky. Přečetl jsem stovky knížek, nejrůznější antologie a studie. Dělal jsem si ankety u různých polských kritiků, kterých de-set básníků by oni vybrali, kdyby chtěli reprezentovat období třiceti let. A tak jsem dospěl k takové podobě, jaká je v té knížce. (Píšeme o ní v předcházejícím čísle v příspěvku J. Damborského — pozn. red.) Knížka měla již řadu pozitivních recenzí a pokud tedy dáme na to, co říkají ti, kdož čtou a znají literaturu, tak se líbí a myslím, že vskutku přináší pohled na poválečnou polskou poezii, v níž je mnoho věci typicky polských, neopakovatelných. Ale jsou v ní také lidsky morální pocity a myšlenky, které jsou společné a které už vlastně za svůj zrod vděčí socialistické skutečnosti v obou zemích.

Našim krajanům zde v Polsku bych chtěl říci, aby nezapomínali na knížku, která je duchovním pojítkem, udržujícím jak jazyk, tak také sejpestí s duchovním životem, minulým i současným. Bez českých a slovenských knih, bez této výzbroje by prostě neměli pupeční šířu, tepnu, jíž prouduje živá krev. Literatura je živé slovo a má schopnost evokovat minulost a také vytvářet perspektivy. Proto bych jim přál, aby se nad novými knížkami, mezi nimiž by neměly chybět ani verše českých a slovenských básníků, zamyslili, protože i pro ně píseme své knihy.

ZAZNAMENAL J. SZPERNOGA

Jan Pilař na tiskové konferenci v Československém kulturním středisku ve Varšavě
Snímek: S. Marciniaczak

Přej svým krajancům v Polsku,
aby jejich život byl plný
lásky a poezie

NEZABUDNUTEL'NÉ ROKY

V Petrohrade opäť prepukli nepokoje a mňa poslali do Daču do Popovky. Keď sa priame nebezpečenstvo pominulo, môj otčím prišiel po mňa. Zaujímalo ma, čo sa za mojej neprítomnosti stalo v Petrohrade a Mark Timofejevič mi s troškou humoru vyrozprával udalosti:

— Deň po tom, čo si odcestoval, zastalo pred nami nákladné auto plné vojakov a kadetov. Bolo to uprostred noci. Všade postavili stráže — Mária Hriničná to všetko sledovala z okna. Nariadiли domovú prehlídku, ktorej cieľom bolo nájsť a zatknuť Lenina.

Prekutali celý dom, najdlhšie sa zdržali v našom byte. Doslovne prezreli periny, posteľ, debny, ba aj stoly a koše a ich obsah gróbianský a nezmyselne prebodli bodákom.

Stali sa aj smiešne veci. Dôstožník, ktorý robil prehliadku v pracovni, svoje poslanie bral tak poctivo, že si starostlivo prezeral aj kalamár.

— Vari si nemyslíte, že sa Lenin mohol schovať do takého obyčajného kalamára — spýtal sa ho žlčovite Mark Timofejevič.

Dôstojník začal vytrvale kliať, ale pokračoval v rozhadzovaní.

Vladimír Iljič už vtedy bol na bezpečnom mieste. Zlostní vojaci odišli ale vzali si so sebou Nadeždu Konstantinovnu dúfajúc, že ona vie, kde sa zdržuje jej muž, a aj Marka Timofejeviča, lebo podľa jedného dôstojníka mohol byť on maskovaným Leninom. Ráno sa obaja šťastne vrátili domov.

li do reči so slúžkou. Ich rozhovor
som nechtiac vypočul:

— Je to on?

Dievča prikývlo a policajti hned' obstali nášho hosta, vyzvali ho, aby sa legitimoval. No museli sa sklamať, hned' vysvitlo, že streli capa.

V jeden podmračený októbrový večer bola celá rodina doma, keď niekto klope na dvere. Vybehol som do predsiene a spýtal som sa:

— Kto je to?

Po nedozvumení s bratancom Marka Timofejeviča som musel byť onatrny.

— Otvor dvere, Gora, som to ja! —
počul som známy hlas.

Dvere som otvoril a predo mnou stojí Vladimír Iljič v kabáte, s vysokým hrnutým golierom a v šiltovej čapici hlboko stiahnutej do čela. Chytrý voják siel a hneď sa spytoval, či nie je u nás nejaká návšteva. Len potom sa tešil, že ho znova vidí, ale z jeho ustarosteného pohľadu som vycitil, že nemá čas zabávať sa so mnou. Vyzliekol si kabát, vymenil si niekoľko pozdravných viet s domácim, objali sa a už niekto klopal. Celkom neznámí súdruhovia prišli za ním. Boli piati čosi šiesti — vošli do jedálne — na stole sa ocitol samovar a nejaké studené jedlo. Kto to doniesol a kedy — to neviem. Súdruhovia a členovia rodiny si sadili za stôl a pustili sa do živých debat o petrohradských udalostiach. Každý vyjadril svoj názor. Ja som sedel na konci stola, oproti Vladimírovi Iljičovi, ustavične som sa na neho díval a nevšimal som si, o čom sa predstavovali.

Po skončení debaty sa súdruhovi rozlúčili, a tak ako prišli — po jednom — opustili byt.

ŽIVÉ POMNÍKY BRATRSTVÍ A PŘÁTELSTVÍ

V Rogalině nad Wartou u Poznaně se do dneška zachovala skupina starých staletých dubů, největší v Evropě. Všechny chrání právo jako přírodní a dějinné památky a ještě řadu staletí budou předávány příštím generacím. Některé duby žijí o samotě na louce, jíž protéká potůček, jiné stojí v malebných skupinách. Tvoří osobitou krásu a kouzlo powartské krajiny a před očima milovníků přírody a turistů z Československa a NDR, majících smysl pro krásu přírody, kouzlí nádherný obraz pohanského háje z historického románu J. I. Kraszewského „Stará báj“ z doby počátků polského státu, z pradávné, tajemné minulosti. Rogalinské duby, zvláště ty nejstarší, byly opěvovány lidovými pěvci a vyprávěči, v novější době, počátkem XX. století, inspirovaly umělce, malíře i básníky. Kreslil je a olejovými barvami zvěčnil na plátně jejich biologickou sílu a krásu Leon Wyczółkowski, maloval je Julian Fałat, v básních opěvoval francouzský básník Paul Cazin, který zde v Rogalině bydlel v letech 1904 — 1906. Obdivoval duby a jejich důstojné kouzlo zachytily své poezii.

ROZLÚCKA

Alžbeta mi napisala listok, že príde večer o pol ôsmej a objavila sa presne. Napriek tomu, že bol pochmúrny a chladný deň, malá na sebe ľahké farebné šaty. Priniesla kyticu orgovánu, vložila ju do vázy na parapete otvoreného okna. Chvíľu krúžila po izbe, brala do ruky knihy a dlho prezerala úlomok kameňa, čo som prieviezol z geologickej zájazdu, potom sa usadila v uzadí izby, pri okne, ďaleko odo mňa. Okno viedlo do záhrady, odkiaľ bolo počuť výkriky chlapcov hrajúcich futbal a hlysy dievčat ihrajúcich sa s bábikami. Poznal som tie dievčaťá, mali po sedem až osiem rokov a vždy o tomto čase rýchle končívali svoje zábavy. Na lavičke pod stenou rozkladali bábiky, handričky a hrnčeky, šepkali si, chvíľami výbuchoval ich smiech. Často som sa na ne z okna díval, dovolili mi to, ba niekedy sa mi zdalo, že sú rady, ak ich niekto pozoruje. Ich pohyby a gestá boli vždy živšie, akési výraznejšie, trochu začívali hrať. Rozprávali sa pritom náruživo, ale tichšie než vtedy, keď sa na ne nik nepozeral. Nepodarilo sa mi dozvedieť, o čom sa zhovárali. Čudoval som sa, ako ľahko prechádzali z hry do skutočnosti a opäne. Na každé zavolanie starších hned odpovedali duchaprítomne a vecne: — Tu sme. Nie, ocko. Áno, mamačka! — Ich vysnívaný svet bol vžim blízko skutočného sveta. Alebo azda jeden v druhom? V diaľke pokojne, rytmicky dýchal mesto. Pomaly sa zmrákovalo. Vstal som a urobil som krok smerom k vypínaču, ale Alžbeta povedala:

— Nerozsvecuj...

— Bude čoraz tmavšie.

— Nič to.

Vrátil som sa a znova som si sadol na stoličku pri stole. Alžbeta sa na mňa pozerala, bolo to neprijemné. Cítil som prúd, čo sa jej rinul z očí a hľadal moje oči. Opäť som počul Alžbetin hlas:

— Čo si dnes robil?

— Vlastne nič. V každom prípade však nie to, čo by som mal robil. Čítal som. A čo ty?

— Učila som sa rímske právo. Nešlo mi do hlavy, hoci všetko je tam také jasné, logické, samozrejmé.

Neopovedal som. Alžbeta sa o chvíľu spýtala:

— Povedz mi, drahý, nedalo by sa medzi nami ešte niečo napraviť?

— Nemyslím.

Odpovedal som hned, rýchlejšie, než som stačil porozmýšľať. Akoby to slovo bolo vo mne pripravené a čakalo len na príležitosť dostať sa von. Napriek tomu, že som ho vyslovil ja sám, čiže moje hrdlo a ústa, necítil som sa zaň plne zodpovedný. Akoby pochádzalo od kohosi iného, kto od istého času prebýval vo mne. Ten, čo pripravil slovo „nemyslím“, bol bezohľadný a krutý, ja som bol iba chladným vykonávateľom. Neurobil som nič, aby som zmiernil zmysel tohto slova. Ale predsa vo mne zostało čosi ľudské (pochybnosti, výčitky svedomia, zbabe-

losť?), keď som pocítil veľkú úťavu, že to slovo bolo povedané, že to už mám za sebou. Alžbeta tvár prestávala byť v súmraku chvíľami zreteľná, ona mňa asi lepšie videla, lebo som sedel obrátený k oknu. Ale do izby pomaly vchádzala noc, obaja sme sa do nej pohrúzili. Chvíľami sa temnota akoby zastavovala, ba rozjasňovala, trvalo to však krátko a súmrak bol čoraz hustejší. Počul som Alžbetin hlas:

— Včera minuli dva roky, čo sme sa zoznámili. Je to dávno, ale mne sa vidí, akoby to bolo včera. Viem, čo som vtedy mala na sebe: zelené šaty a biely vlnený kabát, lebo bolo chladno. Ty si mal svetlý oblek, ktorý už nenosíš, veľmi sa mi páčil, a běžovú košeľu. Predstavoval si sa, povedal si iba priezvisko, pamäťam sa, že iba priezvisko a hned som pocítila, že niečo ma k tebe nesie, akoby ma ktorí postrkoval k tebe. Bránila som sa, ale ten ktorí bol odo mňa silnejší, čo som mala robif? Musela som s tebou tančovať, piť vodku, dívať sa na teba a rozprávať sa s tebou. Keď fa nebolo, myslala som na teba. Keď si bol pri mne, často som nemyslela na nič, ved' na čo som mala myslief? Stačilo mi, že sme spolu, že sa ma dotýkaš, objímaš ma, ležíš pri mne. Ostatný svet vôbec nemusel jestvovať. Ale počas prázdnin, keď sme boli ďaleko od seba, zabúdala som na teba na celé dlhé hodiny, najmä potom, keď som dostala od teba list. Prepáč mi. Neviem, ako sa to mohlo stať, ved' som fa neprestávala lúbiť! Prezerala som všeljaké veci, obrazy, knihy, bývala som, hrala som volejbal, chodila som na prechádzky, smiala som sa, ba tančovala som s inými mužmi, ach, milý, prepáč mi to. Zabúdala som na teba, ale ty si bol všade, bol si so mnou a vo mne. Tvoju zásluhou som sa cítila voľná a bezpečná. Moje oči všetko videli jasnejšie a výraznejšie. Kvety v našej záhrade, ktoré som poznala od detstva, mali teraz nezvyčajné tvaru a farbu. Nie je pravda, že láská zastiera oči. Videla som teraz veci, ktoré som si predtým nevšimala, ba ani som nevedela o ich jestvovaní. Počula som zvuky, ktoré predtým ku mne neprenikal — Chopinovu hudbu, ktorú zďaleka prinášal viesť, písanie lokomotív, spev vtákov, tikanie hodín. Keď fa ešte nebola a ja som čítala knihy, prežívala som ich a vzrušovala som sa. Nedávno som vzala do ruky knihu, čo som čítala pred troma-štýrmi rokmi. Prečítala som ju druhý raz... a bola som ohúrená. V tej knihe

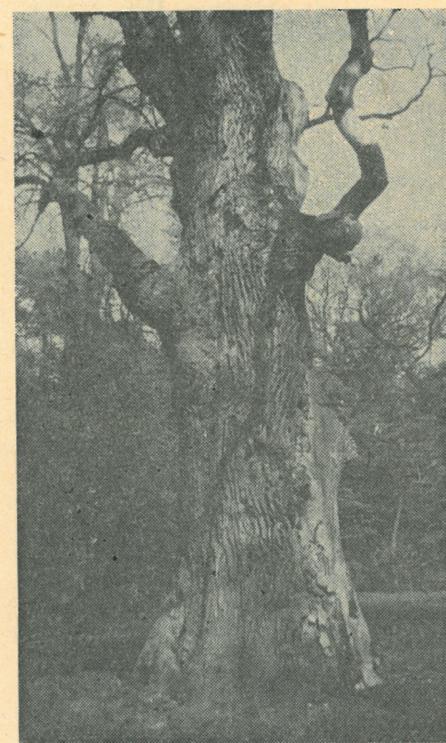
boli veci, o akých sa mi ani nesnivalo. Nevedela som, že svet je poskladaný z takého pestrého a farebného materiálu: literatúra, maliarstvo, kvety, kamene, ľudia, zvieratá, všetko. Napríklad raz som objavila, že naše domáce mačky a psy sú veľmi pekné a zvláštne. Predtým boli iba... ako by som to povedala... milé a hlúpe. Ja viem, že všetko, čo vratim, je naičné, môžeš sa z toho smiať, ale ináč neviem vysloví ten stav, v akom som žila od chvíle, keď som sa spoznala. A chcela som, aby si to vedel. Keby sme sa neboli stretli, bola by som to napísala do listu.

Alžbeta zmlkla. V izbe bola už taká tma, že som videl iba nepatrny obrys jej hlavy pred oknom. Zo záhrady už nebolo počuť detské hlysy. Kdesi ďaleko vyzvávala a škrípala električka.

— Radšej si to mala napísat, — počedal som.

Ozval som sa hrubo, ale musel som sa brániť pred pocitom žiaľu a smútku, čo sa ma zmocňoval proti mojej vôle. Tma voňala kvetmi, vo vzduchu sa vznášal akýsi drobný, ostrý prach a dráždil oči. Prižmúril som mihalnice a chvíľu som tak sedel, nemysiac na nič. Zrazu som začul vŕzganie dlážky. Alžbeta vstala zo stoličky a pochala sa ku mne. Varoval som ju: Neprribližuj sa ku mne, neželám si to! Nepovedal som tie slová, ale veľmi hlasne a výrazne som si ich pomysiel. Alžbeta ich však nezačula. Zacítil som na svojich prsiach dotyk jej rúk, potom ma jej ramená objali. Musel som ju objať i ja. Cítil som jej telo, veľmi dobre som ho poznal, ale teraz už bolo iba tvarem zbaveným všetkých vlastností živej hmoty. Nebolo v ňom už teplo ani život. Akoby som držal v objati figurinu. Alžbeta sa zachvela, odtiahla sa, odišla odo mňa, domysiel som si, že pláče. Aj ja som plakal. Žeby som Alžbetu ešte lúbil? City sa ukladajú jeden na druhý, predošlý sa ešte celkom nevyčerpal, ešte z neho niečo zošlo a trvá — a už prichádza nový. To, čo odchádzalo, mi bolo tak dobre známe, milé, príjemné, bezpečné a to, čo prichádzalo — aké bude? Aké bude a kto môže vedieť, ako sa skončí? Možno mi hrozí veľké nebezpečenstvo! Hľa, už spôsobilo, že som zlý a bezohľadný, chladný a odhodlaný na všetko ako vrah. Bál som sa toho, čo ma čaká, ale mohol som si pomôcť? Nový cit bol mocnejší, prichádzal nezadržateľne ako búrka.

Preložil Š.D.

Jeden z rogalinských dubov

Všeobecné nadšení budí v rogalinském parku skupina nejstarších, asi deväťsetročných dubov, tzv. „Trojice“, nesoucí názvy tří slovanských bratří ze starých pověstí: Lech, Čech a Rus. Všechny tři duby působí svým stářím důstojně a jsou krásné, ačkoliv hynoucí hlavně snížující se úrovni spodní vody. Trojice dubů Lech, Čech a Rus se stala pomníkem-symbolem bratrství a přátelství tří slovanských národů. Devět století přiválu, větrů a bouří zprohýbalo mohutné větvě dubů, blesky do nich bily, brázdily kůru, lámaly haluze i vršky. hořelo jejich

zpráchnivé dřevo ve vykotlaných dutinách. Musely být spoutány železnými okovy, řetězy a skobami, jejich dutiny byly zaplombovány cementem, ktorý byl později zastoupen moderními, lehkými a lečivými „plombami“. Bylo nutno je konserverovať, lečiť jejich podlomené zdraví, pravidelně prohlížet. Po letech rez rozezrala železné okovy, vymely se cementové plomby, nad Rogalinem se převalily válečné litice a pozáry. A duby, ti starci vousáči, svědkové staletých dějin Polska, Čech a Ruska stojí, žijí, s každým rokem statnější, mohutnejší, stále majestátnejší, kráľovské a jako by říkaly: „Chraňte přírodu pro člověka, chraňte vše živé, jež svým životem neškodi člověku, protože na moudrému hospodaření přírodními zásobami závisí vás život i život budoucích pokolení.“

Kolik radostí a nezapomenutelných dojmů si odnáší dnes z Rogalina citlivý divák, výletník nebo turista, hledící v zamýšlení na tyto nádherné dějinné památky přírody, památky, které neklesly pod tíží velkých událostí, symboly spojenectví, bratrství a přátelství, strážci minulosti a dneška.

ANTONI KACZMAREK

KVETY

— Azda už pojdem, matka, — počedal starší muž a obliekol si kabát. — Nie je ešte privčas? — spýtala sa žena a podala mu zelené smaltované vedro, v ktorom boli krásne červené ruže.

— Dvadsaťpäť? — opýtal sa preistotu starec.

— Dvadsaťpäť, — zahladila si spod šatky vykukujúci pramienok šedivých vlasov a pripomienula mu: — A nezabudni — odkladaj ich na večer.

— Viem.

Kvetinárky sedeli na drevených debníčkách na okraji chodnika. Starec sa zaradil medzi ne a kvokol si.

— Po päťdesiat predávame, — poňáhal sa upozorniť ho krajná predavačka, obávajúca sa, aby nový predávajúci neznižil cenu.

— A ty po čom dás?

— Po sedemdesiat!

— Po sedemdesiat... sedemdesiat... — šeptali kvetinárky a dorozumievali sa pohľadmi. Jedna z nich, mladšia a ešte neskúsená, s polutovaním poznala:

— Ktože ti ich po sedemdesiat kúpi? ved' je to strašne drahé!

— Nestrachuj sa, — upokojoval ju dobrosrdce starec. — Euďom ide predovšetkým o tovar.

Po pol hodiny pochopil aj on, že stanovil vysokú cenu, ruže nešli na odbyt. Ale napriek tomu, neznižil cenu, zafato trval na svojom.

— Sedemdesiat, Sedemdesiat...

Unavené gazušky s plnými nákupnými taškami beznádejne postávali pri vstrede a prehovárali starca:

— Nesplustíte? Nože nebudete taký neobľomný!

— Ani kopejku.

— Lakomec!

Zvečerilo sa. Ženy už popredali všetky kvety a pochádzali domov. Starec sám stál pri vstrede s ružami. Tvrdochlavý čudácky starec, ktorý nechcel ani kopejku. Na čo čakál? Ale-

bo azda na koho? A čakal vôbec da koho?

Zdá sa, že áno. Odrazu vybehli spozna rohu dvaja mladí ľudia a mierili rovno k nemu. Ona mohla mať asi osiemnásť rokov, on o niečo viac. Chlapec čosi rozprával a dievčina sa smiala zvonivým, bezstarostným smiehom. Pohadzovala dlhými, až po plecia siahajúcimi vlasmi.

— Ach! — vzdychla. — Aké krásne ruže! Kúpime?

Mladenc siahal do vrecka a vytiahol dokrčený rubľ.

— Vezmi otec!

— Nie je ti ľútio rubľa — čudoval sa starec. — Je to veľký peniaz.

— Len si vezmi, vezmi...

Muž nevezal peniaze, vybral z vederky kyticu a nodal ju dievčine.

— Tu máš krásavica. Sú tvoje. Ved' dnes je taký deň...

— Aký?

Vedel, že mu položia túto otázkou. Vždy tak bolo. Potom ho mlčky a pozorne vypočujú, ako v štyridsiatom piatom — práve v tento deň, keď došiel so ženou oznámenie o smrti syna, ktorý zahynul ďaleko od domova v eudzej krajine, a ako sa rozhodli, že každý rok v ten deň, keďže nemôžu položiť kvety na synov hrob, darujú kyticu najkrajších ruží takým veselým, zaľúbeným, mladým, šťastným ľuďom, ako bol ich Vasja. Každý rok v ten deň večer...

— Prečo práve večer?

— Lebo ľudia, ktorí sú šťastní a veselí večer, prežili šťastne a pekne celý deň.

V. SVIRIN

SAMI O SEBE

Bliží sa významná udalosť v živote nášho krajanského hnutia — V. zjazd Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Preto v poslednom období sa v miestnych skupinách, obvodných výboroch a vôbec medzi členmi Spoločnosti rozprúdila živá a široká predzjazdová diskusia. Krajania hodnotia dosiahnuté výsledky, formulujú postuláty, diskutujú o tom, čo by sa malo zlepšiť, v čom treba pokračovať, naznačujú problémy, ktorími by sa zjazd mal zaoberať. Redakcia Života sa taktiež snažila prispieť do tejto diskusie a preto sa obrátila na činiteľov a aktivistov našej Spoločnosti s otázkami: ktoré z dosiahnutých výsledkov Spoločnosti si zaslúžia pochvalu, čo ostalo ešte nevyriešené, čo by sa malo zlepšiť a čo očakávajú od zjazdu? Na odpovede nebolo treba čakať.

Rozhodná väčšina aktivistov našej Spoločnosti a dopisovateľov Života zahrnuja vo svojich výpovediach — čo musíme zvlášť zdôrazniť — veľmi široký okruh otázok a problémov nášho krajanského hnutia. Ich návrhy a pripomienky sa vzťahujú tak na jednotlivé miestne skupiny či obvodné výbory, ako aj na Spoločnosť ako celok. Kedže niektoré výpovede, týkajúce sa tých istých problémov, sa opakujú, vybrali sme tie najzaujímavejšie, ktoré obsahujú nové otázky buď odlišné formulácie. Avšak neopomenuli sme žiadens z nastrojovaných návrhov. Radi uverejnime ďalšie. Aj redakcia má isté návrhy. Podelíme sa s nimi v jednom z najbližších čísel. Ved všetkým nám predsa záleží na tom, aby rokovania zjazdu boli tvorivé a úspešné.

SPOLOCNE ZIJEME — SPOLOCNE BUDUJEME!

Ked hodnotíme obdobie, ktoré uplynulo od IV. zjazdu našej Spoločnosti konštatujem, že naša organizácia má veľa kladných výsledkov, ktoré si zaslúžia pochvalu a uznanie. Predovšetkým Spoločnosť je dobre organizovaná, t.z. v každej obci, kde žije menšina, existuje a pôsobí základná bûrka — miestna skupina. Samozrejme pôsobnosť má rôzny charakter, závisle od miestnych podmienok, vybavenia,

vynaliezavosti a iniciatívy aktivistov atď. Kladným javom v našej práci je to, že do miestnych skupín prichádzajú predstaviteľia obvodného a ústredného výboru, redakcie Život, ktorí radia a pomáhajú v riešení rôznych otázok a problémov.

Naša miestna skupina v Novej Belej pracuje dobre, čo je zásluhou celého výboru MS a širokého okruhu aktivistov. Máme k dispozícii dosť dobre vybavenú klubovňu, máme veľmi dobrý súbor, ktorého členmi sú krajania od nás, z Krempach a Jurgova. Opačujem tieto faktky, o ktorých sa už písalo, lebo zaraďujem to k úspechom dosiahnutým našou Spoločnosťou.

Pri priležitosti bližiaceho sa V. zjazdu KSČas a aj na zjazde treba zdôrazniť, že veľkú pomoc našej krajanskej činnosti poskytuje nás časopis Život. Tento časopis číta každý člen Spoločnosti, každá rodina. Ěinne pomáha v rozvoji našej organizačnej a kultúrnej práce.

K otázkam, ktoré si vyžadujú riešenie, by som zaradil rozvoj našich

klubovní. V mnohých obciach treba nájsť nové miestnosti zodpovedajúce potrebam súčasnosti. Treba modernizovať a doplniť zariadenie. Súčasne mládež kladie nové požiadavky miestnostiam tohto druhu, preto si treba uvedomiť, že to čo bolo voľakedy dobre pre nás, dnes už nestačí pre vyvíjanie správne chápanej kultúrno-osvetovej činnosti.

Od V. zjazdu očakávame program, ktorý umožní nás ďalší rozvoj vo všetkých oblastiach, akými sa zaobrána Spoločnosť. Očakávame ďalšiu, prehľbenú realizáciu hesla SPOLOCNE ŽIJME — SPOLOCNE BUDUJEME!

Ve svojej výpovedi chcem zdôrazniť, že iba vďaka našej strane a ľudovej vláde sme mohli na krajanskom poli zaznamenať tak veľké výsledky. Ako občania PER sa snažíme dobre pracovať na svojich pracoviskach a prispievať k rozvoju PER.

JÁN FRANKOVIC
člen výboru MS KSČaS v Novej Belej

DOKÁŽEME UROBIŤ ESTE VIAC

Každý zjazd organizácie je vždy príležitosťou pre hodnotenie dosiahnutých výsledkov. Aj ja využívam túto príležitosť k tomu, aby obratiť pohľad na uplynulé roky našej krajanskej práce. Bez nadsádzky môžem povedať, že sme dosiahli veľa. Keď najdôležitejším úspechom našej krajanskej organizácie by som zaradil predovšetkým neutrálny rozvoj nášho ochotníckeho uměleckého hnutia, vydávanie krajanského časopisu Život, možnosť vyučovania na školách materinského jazyka

a rast kultúrnej úrovne na našich krajanských obciach.

Samozrejme, človek by sa nemal nikdy uspokojovať tým, čo dosiahol, ale mal by si vytýčovať stále nové ciele, nové, náročnejšie úlohy. Som toho názoru, že aj naša spoločnosť by si mala vytýčovať stále nové úlohy a obohacovať svoju pôsobnosť. Ako som už spomenul urobili sme veľa, ale predsa dokážeme urobiť ešte viac. Tak napr. niektoré naše súbory dosiahli už peknú úroveň, ale predsa bolo by ich treba ešte lepšie vybaviť a predovšetkým zaistiť im odborníkov — choreografov. Rastu ich úrovne by nepochybne prosperovala aj kultúrna výmena a spolupráca so súbormi s ČSSR, napr. zo susedných pohraničných okresov. Ďalej bolo by sa treba ešte väčšimi venovať vyučovaniu slovenčiny na školach. Ide preste o to, aby sme dospeli k stavu, v ktorom deti každej krajanskej rodiny by sa učili tento jazyk. Však mládež to je naša budúcnosť. A preto od V. zjazdu KSČaS očakávam, že bude riešiť práve takéto otázky budúcnosti, že určí program ešte plnšieho využitia možnosti ďalšieho rozvoja, ktoré nám poskytuje strana a ľudová moc.

FRANTIŠEK CHALUPKA
člen ÚV KSČaS a aktivista z Novej Belej

NEJCENNĚJŠÍ JE ČLOVĚK

Myslím, že existují dva zpôsoby nazískania na naši věc: Společnost jako celek, ako svazek Čechů a Slováků, dvou národnostních menšin v Poľsku, majících zcela různé tradice a tvoří-

„ROZHRANÍ“ V. REZÁČE V POLSTINÉ

Posledním svazkem Biblioteki Pisarzy Czeskich i Słowackich katovického vydavatelství Śląsk je preklad známého románu Václava Řezáče „Rozhraní“ (v polském znění „Krawędź“). Do polského prostredia jej uvedla zaslúžilá prekladatelka české literatury Maria Erhardtová. Předmluvé posledního, v poradí již pátého polského vydání (ve Śląsku prvého, náklad 10 tisíc) dal známy bohemista a literárny kritik Witold Nawrocki prižnáčny titul „Václav Řezáč: pravda a solidnosť ako cíl umění“. Charakterizuje v ní nejen tvorbu spisovatele samého, nýbrž seznámuje polského čtenáře s literárním a kulturním prostredím, z nehož Řezáčovo dílo vyrústá.

Nawrocki zejména vysoce vyzdvihá Řezáčovu aktivitu

stup k protifašistické frontě, jeho podíl na boji českého ľudu proti okupantom, čož po valco logicky vyústilo v jeho těsné přimknutí k levici. Ten to vývoj autora společensky kritických románů pro mládež před válkou (Kluci, hurá za nás a Poplach v Kovářské uličce), hlavně ovšem Slepé uličky, je naprostozákonitý. Řezáč pokračuje v linii, kterou v české předválečné literatuře reprezentovali spisovatelé-komunisté Ivan Olbracht a Vladislav Vančura. A není jisté náhoda, že oba svazky žel nedokončené triologie — Nástup a Bitva (oba romány přeložila do polštiny rovněž Maria Erhardtová) zůstávají po dnešní den „klasickými díly českého typu socialistického realismu“.

Rovněž „Rozhraní“ hodnotí Nawrocki jako nejpozoruhodnejší Řezáčovo dílo, v němž se „nejobecněji pojatá problematika umění chápe jako služba společnosti, tedy nejen jako kategorie estetická, ale zároveň i etická. Umění pojíma autor „Rozhraní“ jako činnost směrující k morálnemu usporádání světa, k shromáždování poznatků o jeho morálním řádu“.

Novým vydáním Řezáčova „Rozhraní“ byla znamenitě obhacena Biblioteka Pisarzy Czeskich i Słowackich.

jd

OD DUKLY PO PRAHU

NOVEMBER

23. novembra 1944 vojská 4. ukrajinského frontu a 1. československého zboru v ZSSR oslobodili Sobrance, Hunkovce, Kapušany, Čičarovce, Naradí a Turiev. V boji zajali vyše 3000 nepriateľských vojakov. • 26. novembra 1944 vojská 4. ukrajinského frontu oslobodili 110 obcí a mesteciek, medzi nimi Michalovce, Humenné, Sninu, Kamenicu, Lastomír, Dlhé Klčovo, Budkovce, Dlhňa. • 26. novembra 1944 vojská 1. ukrajinského frontu a 1. československého zboru v ZSSR oslobodili obce Svidničku, Kružlovú, Kapíšovú, Ladomírovú a Hrabcov.

Štvrtý ukrajinský front sa v novembri 1944 zúčastnil oslobodzovacích bojov všetkými svojimi silami v podstate od severných až po južné hranice východného Slovenska. Tento front pod vedením generálplukovníka I.J. Petrova, majúceho 16 divízií, asi 110 000 mužov, 2120 diel a minometov, 90 tankov a samohybných diel a takmer 300 bojových lietadiel, sa v novembri dôsledne pripravoval na takzvanú užhorodsko-ondavskú operáciu. Ešte pred jej začiatkom spustila pod Duklou pomocný úder 38. armáda generálplukovníka Moskalenka v smere na Svidník, ktorý sa však podarilo oslobodiť až po vyše týždňových úporných bojoch. Hlavný oslobodzovaci

akt sa preto začal odvijať z východného a nie zo severného smeru.

20. novembra, po 40-minútové delostreleckej príprave, vyrazili do útoku 95. strelecký zbor generálmajora J.M. Melnikova a 17. gardový strelecký zbor generálporučíka N.V. Medvedova. Delostrelectvo dobre zorganizovanou a presne miernou palbou takmer úplne rozvrátilo obranu fašistov. Sovietske jednotky rýchle prelomili obranu v určenom pásme a do večera 20. novembra postúpili do hĺbky 16—17 km a pásmo prielomu rozšírili skoro na 15 km. Mohutný úder 18. armády tak prekvapil hitlerovcov, že v panike ani nestáčili utekuť. Sovietske jednotky sa už počas prvého dňa zmocnili asi 100 nepriateľských diel a minometov a zajali ok. 2500 fašistických vojakov.

Úspešný postup 18. armády utvoril predpoklady pre ďalší rozvoj užhorodsko-ondavské operácie. 23. novembra začal sa zároveň rozvíjať postupné útok 1. gardovej armády generálplukovníka A.A. Grečku. Už prvý deň bojov prelomili jednotky 107. streleckého zboru generálporučíka D.V. Gordejeva obranu od Ruskoviec po Komárovce a postúpili do hĺbky 10 km. Napriek mnohým protisedadlám fašistov, najmä pri osade Hažín, sa útok aj v ďalších dňoch rozvíjal.

26. novembra 1944 úspešne postúpila najmä 167. strelecká divízia plukovníka I.D. Držáchlu; dopoludnia ovládla východný okraj Michaloviec a postúpila až k brehom Labe. Rozvodnenú rieku, na ktorej fašisti zničili všetky mosty, prekonávali sovietski vojaci na improvizovaných prostriedkoch, často po pás v ľadovej vode, ale ani to nemohlo ich postup zastaviť. Michalovce vydýchli slobodne. D.O.

Pomník víťazstva v Michalovciach

PREDPLATIL SI UŽ ŽIVOT NA ROK 1975?
UPOZORNÍ NA TO SVOJICH PRÍBUZNÝCH
A PRIATEĽOV DOMA A V ZAHRAÑICI

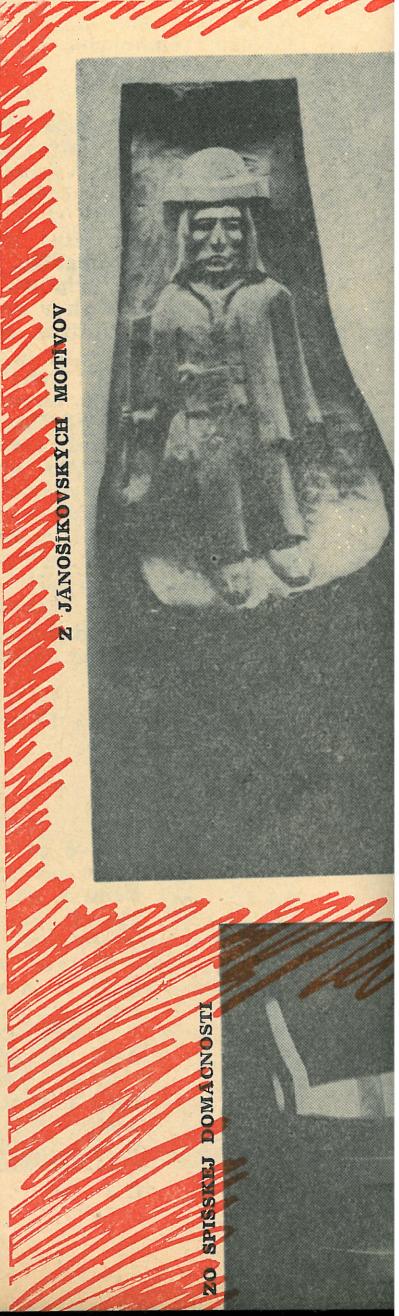

Najmladší žiak Jozef Vojtas nad rezbou Gazda v pekľe.

KRÁSA L'UDOV

Budúci rezbári v Gombošovej dieľni

V centre hlavného mesta Slovenska — Bratislave, vo výstavných priestoroch Poľského informačného a kultúrneho strediska, v expozícii nazvanej Krása ľudovej drevorezby, ľudový umelec krajan Andrej Gomboš z Jurkova po prvý raz predstavil slovenskej verejnosti výsledky svojej tvorby.

Usporiadateľmi výstavy majstra Gomboša boli: Matica slovenská, Poľské informačné a kultúrne stredisko, Slovenská národopisná spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied a naša krajská organizácia — Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku.

Podnetom pre zorganizovanie výstavy, ktorá po celý čas trvania, t.j. od 6. do 25. septembra tr. sa tešila veľkému záujmu, boli dva významné medzníky v živote našich národnov a to 30. výročie vzniku ľudového Poľska a 30. výročie Slovenského národného povstania. Práve významné týchto výročí vyzdvihli v priležitosťných prejavoch: konzul PER v Bratislave Tadeusz Czubała, ktorý slávnosť otvorenia výstavy zahájil a námestník ministra kultúry Slovenskej socialistickej republiky dr. Oliver Rácz, ktorý výstavu otvoril. Vo svojich prejavoch venovali veľa pozornosti a uznania aj vysokej úrovni exponovaných prac majstra Gomboša, ktorého talent prebudil k životu drevo, oživil staré tradície, ukazal tvár ľudu, jeho život v dedine a udalosti, ktoré tento život ovplyvňovali.

Na slávostnom otvorení výstavy, za veľkej účasti predstaviteľov verejného a kultúrneho života Bratislav, sa popri tvorcovi vystavovaných diel zúčastnili zástupcovia Matice slovenskej z jej správcom s. Štefanom Krivúšom a vedúcou Oddelenia pre zahraničných Slovákov MS s. Annou Ištvánčinovou, vicekonzul PER a riaditeľ spomínaného Strediska s. Jan Czeredisz, podpredseda Hlavnej správy RSW „Prasa-Książka-Ruch“ s. Edmund Król a početní novinári z bratislavskej tlače, rozhlasu, televízie, ako aj dolupodpísaný.

Najmladšou účastníčkou slávnosti bola najmladšia dcéra krajana Gom-

boša — Helenka, ktorej práce medzi exponátmi v časti výstavy krov Gombošovej školy (o čom nesie). Na druhý deň po otvorení vy majstra A. Gomboša prijal piada Matice slovenskej s. Vladimíra náč.

Tvorba majstra Gomboša je rozsiahla. Jeho rezby a pamätné predmety sa dostali aj do Tatranského múzea v Zakopanom, prostredníctvom CPLA do zahraničia a boli vystavené na výstave vo Švédsku.

Neraz som mal príležitosť Gombošove práce, neraz som jeho dielni, v ktorej ľahko nájst miesto a neraz sme o majstrovej be písali. Avšak expozícia v Bratislave predstavovala najbohatší Gombošovej tvorby, aký bol keďkedy vystavovaný a mala svoj charakteristický ráz. Do popredia vystavovaly sa významné typy ľudu v rôznych výjavoch v tých najcharakteristickejších a jemnejších odtieňoch ich každejho života na spišskej dedine, inšpiruje práce majstra rezábou umenia. Sú to tiež figurálne jásobné motívy, zbojníci, ale aj najmenšie domáce a pamiatkarské mety, krásny nábytok, aký zdobi ské chalupy a obdivuhodné súkromie.

Celé bohaté výtvarné dielo A. Gomboša je dokumentom a svedectvom talentu, vysokej umelleckej úrovni a moriadne citlivej vnímavosti a vých schopnosti tohto majstra ľudovej rezbárstva. Vo svojich prácach takmer výlučne zachytia kultúrnu dície rodného Spiša a život jeho ľudu. Je ľudovým bánskom drevom, neustále pracuje na svojom živote umelleckom diele.

Andrej Gomboš pochádza z rodiny, pracuje na poli a má vysoké umellecké hodnoty. Narodil sa 1. decembra 1921 v Jurkove. Tuna svoju mladosť a tunu žije so manželkou a tromi dcérami, ktoré sú

bol
žia
skor
ýsta
eds
M
veľn
kovo
kéh
tvor
onc
idie
ol
voľn
tvo
tisla
výbo
yko
obit
ová
ásne
lon
náte
a
naj
enné
ktori
kovo
ozlič
pred
spis
iora
Gom
tvor
mi
vor
love
cho
tra
Pudu
kto
tnon
ícke
tván
no
tráv
vojou
é tak

isto vyrezávajú a maľujú na skle. Jurkov je dedinkou, ktorá má najblížie k severným svahom Tatier, s množstvom typických spišských domčekov postavených bokom do ulice. Ako hovoria staré listiny a tradícia, táto obec existovala už v roku 1412 a jej pôvodný názov znel Jurkov, podľa mena jej valašského zakladateľa Jurka. Z jej chotára v roku 1894 mala byť vydelená susedná Javorina, ako samostatná obec. Najstaršou stavebnou pamiatkou v Jurgove je prieskanný drevený kostol, postavený uprostred dediny asi v roku 1650 z hrubých tesaných brvien, krytý z vonkajšej strany šindľami. Nachádzajú sa v ňom stare maľby a rokokový oltár. Najstarší zvon jurgovského kostolíka pochádza pravdepodobne z roku 1699 a má slovenský nápis, druhý z roku 1785 bol uliaty v Prešove. Bol ešte aj tretí zvon, uliaty v levočskej dielni roku 1801, ktorý zhabalí fašisti na vojnové ciele. V tomto pamätkom kostole sa nachádza aj niekoľko nových rezbárskych prác od majstra Gomboša.

Staré sú v Jurgove aj remeselnické tradície a domácka výroba. Doktor Andrej Sulitka uvádzá v katalógu pre bratislavskú výstavu majstra Gomboša, ktorý vydalo Oddeľenie pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, že sa tu rozvíjalo „hlavne spracovávanie ľanu, tkanie plátna a kobercov, výšivanie a pletenie z ovčej vlny a pod. Tak isto všeobecným javom v obci bolo aj spracovávanie dreva, kolárstvo, stolárstvo a v neposlednej miere i rezbárstvo“. Z Jurgova vyšlo tiež pomernie veľa slovenskej inteligencie; historici, národovedci a autori viacerých spisov z odboru slovenskej jazykovedy, literárnej histórii a dejín Spiša. V mnohých jurgovských domoch je podnes rozvinutá domácka výroba z dreva, ľanu a vlny. Tamojší krajania nadobúdajú vysokoškolské vzdelanie a rozširujú rady našej krajanskej inteligencie. K udržiavaniu tradícií drevárskej výroby v nemalej miere prispel aj majster Gomboš, ktorý zároveň patrí k najpoprednejším aktivistom jurgovskej miestnej skupiny

našej Spoločnosti a je členom jej Ústredného výboru.

Rezbárske nadšenie Andreja Gomboša sa prejavovalo už v detských rokoch, keď možíkom vystruhával prvé figúrky, mlyny alebo píly pri potoku. Ako mladenc učil sa rezbárskeho remesla v dielni, ktorú založil a viedol odborný učiteľ Michal Grieger. Odvtedy šikovné ruky majstra Gomboša vytvorili veľa krásy.

Gombošová tvorba si našla obdivovateľov aj v samotnom Jurgove. Mnohých to chytilo za srdce a začali samic „majstrova“. Keď potrebovali odbornú radu, zašli si za krajanom Gombošom, ktorý im vždy ochotne poradil. Taktôľ pred pár rokmi vyrástla prvá skupina Gombošových žiakov, medzi ktorými sú dnes zruční rezbári.

Dnes každý, kto má možnosť nariť do majstrovej dielne, stretnie tam mladých chlapcov, ba dokonca aj dievčatá, plných nadšenia k rezbárskemu umeniu. Prichádzajú sem vo voľnom čase, po škole, aby si pod skúseným majstrovým okom zmerali sily s drevom; aby poznali jeho tajomstvá, mäkkosť, krásu a dlátkami bud inými nástrojmi vystruhávali prvé drené figúrky alebo iné predmety zo spiškej domácnosti. Je to už druhý dorast školy rezbárskeho umenia majstra Gomboša, ktorú sme v Živote nazvali pred pár rokmi Gombošovou akadémiou. Práce jeho žiakov si ziskali veľký obdiv a najlepšie z nich boli tiež exponované na výstave organizovanej našou redakciou pri priležitosti 25. výročia KSCaS. Neobvyklému záujmu sa tešili práce týchto žiakov na bratislavskej výstave majstra Gomboša, ktorej boli súčasťou.

Andrejovi Gombošovi sa v Bratislave dostalo veľ zaslúženého uznania a pocty, ktoré si majster veľmi váži. Slovenský krajan, roľník a rezbár, ktorý významom týchto slov naplnil celú svoju tvorbu, sa dobré zaslúžil o rozvoj nášho krajanského kultúrneho hnutia.

ADAM CHALUPEC

Slávnostné otvorenie výstavy (zľava): vicekonzul PLR v Bratislave Tadeusz Czubała, námestník ministra Kultúry SSR dr. Oliver Rácz, podpredseda Hlavnej správy RSW „Prasa-Ksiažka-Ruch“ Edmund Król, vedúca OZS MS Anna Ištvánčinová a majster Gomboš.

Snímky: Filip Lašut, Stanisław Wdowiński, Adam Chalupec

V srdečnom rozhovore na výstave.

EJ DREVOREZBY

DREVORUBAC

DREVENÁ ROZPRAVKA

PÍJAN

SOHNICKA

Z JANOSIKOVHO ŽIVOTA

PRED V. ZJAZDOM KSČaS

(POKRAČOVANIE ZO 7 STR.)

bavenie, no a vhodný pracovný program, ktorý by prihľadal k záujmom krajanov z danej obce. A na tomto úseku nestojíme — ako sa mi zdá — ešte najlepšie. Myslím, že by nebolo od veci usporiadajť nejaký kurz pre vedúci klubovní, aby tieto kultúrne stánky plnili skutočne, teda ešte lepšie, svoje poslanie.

Hodnotiac posledné obdobie pôsobnosti našej krajanskej organizácie, nemôžno opomenúť ani také faktky, ako starostlivosť o našu mládež, rozvoj ochotníckeho umeleckého hnutia a čitateľstva slovenskej tlače a vôlev rozvoj kultúry.

Na záver chcel by som vyjadriť presvedčenie, že blížiaci sa V. zjazd našej Spoločnosti venuje týmto otázkam pozornosť, že vytýčí perspektívny nášho krajanského hnutia do budúcnosti. A v tom želám rokovaniom zjazdu veľa úspechov.

FRANTIŠEK HARKABUZ
dopisovateľ Života z Harkabuza

Využiť iniciatívu mládeže

Som ešte mladý a tak môj pohľad na výsledky našej Spoločnosti nebude snad tak rozsiahly, ako starších krajanov. Keď však mám už hodnotiť tie výsledky, musím predovšetkým zdôrazniť možnosť vyučovania slovenčiny na školách už hneď po vojne.

Skoro v každej obci máme zriadenú klubovňu, v ktorej popri inom zariadení sú knižnice so slovenskými knihami; pôsobia folklórne súbory a divadelné krúžky. Máme svoj časopis Život, ktorý je zrakdom našej krajanskej práce. K úspechom KSČaS patrí aj spolupráca s Maticou slovenskou, zájazdy mládeže, odbojárov a aktivistov do ČSSR. Jedným slovom dnes si už ani neviem predstaviť život na našich spišských dedinkách bez našej krajanskej organizácie.

Chcem zvlášť zdôrazniť, že na každom kroku pocitujeme stálu podporu a pomoc našej strany a ľudovej moci, a že táto pomoc je hybnou silou KSČaS.

Ako zástupca mladého pokolenia chcel by som však poznamenať, že naša mládež nie je dosťatočne využívaná v krajanskej práci. Ide o to, aby mládež neobmedzovala na učinkovanie v súboroch. Chceme mať svojich zástupcov vo výboroch miestnych skupín, chceme, aby sa k nám pristupovalo väčšie. Však aj mládež môže mať dobré nápady, malo by sa využiť jej iniciatívu.

A.R.
člen MS KSČaS v Krempachoch

KED NIEČO ROBIŤ — ROBIT DOBRE!

V období od posledného zjazdu KSČaS naša miestna skupina sa dopracovala pekné klubovne — a práve to považujem za veľký úspech nie len nedeckých krajanov, ale aj celej Spoločnosti. Pribudol predsa ešte jeden kultúrny stánok, ktorý v podmienkach pôsobnosti našej krajanskej organizácie má skutočne veľký význam nie len ako stredisko kultúry, ale aj ako činiteľ zoskupujúci a aktivizujúci členov KSČaS.

Naši krajania sú aktívni, radi spoľačensky pracujú, čo sa prejavilo nie len pri zriaďovaní klubovne, ale aj na iných úsekcích našej pôsobnosti. Založili sme napr. folklórny súbor, ktorý

pravidelne nacvičuje. Sme schopní urobiť aj viac, teda viacej dať od seba — ale zároveň máme právo aj viacej žiadať. Ide teda predovšetkým o kroje pre nás súbor, ktorý si kladie vysoké požiadavky a chce reprezentovať dobrú úroveň. Dúfam preto, že v uzneseniaci blížiaci sa V. zjazdu sa o.i. položí dôraz práve na zvyšovanie úrovne našich súborov a teda aj na riešenie všetkých otázok, ktoré s tým súvisia. Držme sa zásady: Keď niečo robíš — tak robíš dobre!

JOZEF GRONSKÝ
podpredseda MS KSČaS v Nedeci

ZLEPSIŤ ORGANIZAČNÚ PRÁCU

Pozerajúc sa na obdobie od posledného zjazdu KSČaS môžem vysvetliť, že sme urobili značný krok dopredu. Aby sme však mohli pokračovať v tomto napredovaní ešte rýchlejšie, je potrebná — ako sa mi zdá — väčšia disciplinovanosť a pocit zodpovednosti tak v členských radoch, ako aj vo výboroch Spoločnosti, miestnych, obvodných, ba aj na ústrednom výbore. Ide o to, aby otázky našej Spoločnosti ležali každému krajanovi na srdeci.

Sú ešte otázky, ktoré doteraz neboli vyriešené, hoci sa o nich už oddávna hovorí. Tak napr. ešte nie v každej našej krajanskej obci sú dvojjazyčné tabuľky na obchodoch, reštauráciach a turistických podnikoch. Treba venovať väčšiu pozornosť školám so slovenským vyučovacím jazykom, aby sa rozširovali, uskutočňovali viacej schôdzky, tak miestnych ako aj obvodných, a vôlev zlepšiť organizačnú prácu našej krajanskej organizácie, lebo tá — ako sa mi zdá — pokračuje. Od V. zjazdu KSČaS očakávam teda zlepšenie práce tak ústredného výboru, ako aj výborov obvodných a miestnych.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK
člen ÚV KSČaS a dopisovateľ Života z Novej Belej

SPOLUPRÁCA S MATICOU

Kladným javom štvrtého volebného obdobia KSČaS, ktoré práve končí, je rozšírenie spolupráce medzi Spoločnosťou a kultúrnymi inštitúciami na Slovensku. Tieto styky majú dobrú formu — organizovaných výletov, buď kultúrnej výmeny. Zdá sa mi, že bolo by treba venovať zvýšenú pozornosť organizovaniu výletov školskej mládeži na Slovensko. Malo by sa dospieť k takej situácii, v ktorej každý žiak učiaci sa slovenčinu by mal možnosť nielen poznáť krásu slovenskej krajinu, ale zároveň zoznámiť sa s jej historickými a kultúrными výsledkami, davnými a súčasnými. Bolo by dobre, keby sa podarilo po dohode s miestnymi orgánmi, zvýšiť počet súborov zo Slovenska, ktoré navštievujú dedinky obývané našou národnostou menšinou a recipročné zájazdy našich súborov na Slovensko.

FRANTIŠEK GRIGEAK
člen MS KSČaS vo Vyšných Lapšoch

IDE O ROZVOJ NAŠEJ KULTÚRY

Rozvoj našej Spoločnosti, ako aj národnej kultúry a rodného jazyka, to sú nesporné faktky a preto na V. zjazde KSČaS treba vyzdvihnúť tieto najdôležitejšie výsledky. Najdôležitejšie, le-

bo popri nich boli predsa dosiahnuté pekné výsledky aj na iných úsekcích našej činnosti. Pripomiem, že máme klubovne, súbory, divadelné krúžky a tam sa realizoval program načrtnutý na minulom zjazde. Máme svoj časopis Život, ktorý podstatným spôsobom pomáha v stvárňovaní našej kultúry a jazyka a obširne píše o našich úspechoch.

U nás, v Krempachoch na Spiši, prebieha výstavba obecného kultúrneho domu. Avšak podnes nevieme — napriek veľkému podielu brigádnickej práce našich krajanov na tejto výstavbe — aké možnosti využívania miestnosti a zariadenia tohto domu bude mať naša miestna skupina. Všetci sú na tom zainteresovaní, čo je pochopiteľne, lebo by to dovolilo zakrátovať našu činnosť práve v oblasti kultúry. Zatiaľ pôsobíme v skromných podmienkach a o tejto našej aktivite budú na zjazde hovoriť delegáti, ktorých sme si zvolili.

Chcel by som povedať niekoľko slov aj o školstve a najmä o vyučovaní slovenčiny. Správne sú hlasy, aby zároveň vyučovania nášho jazyka sa stále zvyšovala, aby učiteľské kádre boli na dobrej úrovni, a to na najdôležitejšie, aby čo najväčší počet synov a dečír krajanov chodilo na vyučovanie tohto jazyka. Často tiež počujeme hlasy, že u nás, na Spiši, by sa zíšlo podobné lycium ako má Orava v Jablonke, aby naša mládež nemusela cestovať až tam a tlačiť sa v internáte, ktorý predsa má obmedzený počet miest.

Dúfam, že týchto niekoľko mojich myšlienok a iné iniciatívy členov KSČaS v Poľsku súvisiace s našim V. zjazdom, stanú sa podnetom pre schválenie uznesení, ktoré usmernia ďalší rozvoj našej pôsobnosti v najbližšej budúcnosti.

JÁN LUKÁŠ
tojomník MS KSČaS v Krempachoch

NA PRÍKLADE MS V KREMPACHOCH

Obdobie, ktoré uplynulo medzi IV. a V. zjazdom našej Spoločnosti, sa zapísalo do dejín našej organizácie ako obdobie úspechov. Musím zdôrazniť, že sme dosiahli značný pokrok tak na úseku rozširovania členskej základne, ako aj v oblasti kultúrnej pôsobnosti, čo je výsledkom práce všetkých krajanov, aktivistov a vedúcich činiteľov KSČaS.

Pre zobrazenie týchto výsledkov použijem ako príklad našu miestnu skupinu v Krempachoch, ale aj KSČaS ako celosvet.

Vizitkou práce, aktivity a vôlev pôsobnosti našej Spoločnosti na Spiši je folklórny súbor Spiš, ktorého členmi sú krajania z Novej Belej, Krempach a Jurgova. Hoci je to amatérsky súbor, dosiahol peknú úroveň a jeho členovia dokázali, že vedia poctivo a obetavo pracovať. Náš súbor sa zúčastňuje na všetkých oslavách Spoločnosti, vystupoval na okresných a celoštátnych podujatiach, ako aj v Československu.

Vďaka pomoci ÚV KSČaS bol v Krempachoch usporiadany kurz pre dychovku. Dnes sa môžeme pochváliť dychovkou, ktorá patrí medzi najlepšie v okrese. Okrem toho vďaka pomoci ÚV KSČaS a Okresného kultúrneho domu prebieha u nás kurz sládkovky hudby pre mládež.

V Krempachoch sa buduje vidiecky kultúrny dom. Na jeho výstavbe sa členovia našej Spoločnosti zaviazali odpracovať brigádnicky po 50 hodín. Okrem toho naši krajania usilovne pracovali na skrášlování obce.

Za veľký úspech považujem aj dobrú spoluprácu s Maticou slovenskou a jej Oddelením pre zahraničných Slovákov. Túto spoluprácu najviac pocitujú školy, ktoré dostávajú zdarma množstvo kníh, časopisov, novín a pod. Štúria naši krajania s pomocou Matice slovenskej študujú na Slovensku.

Veľkú pomoc v dosahovaní týchto úspechov nám poskytoval orgán našej

Spoločnosti, časopis Život, ktorý prednádavnom oslavoval svoje 15. výročie. Z podnetu redakcie sa uskutočnilo mnohé potrebné a užitočné akcie. Život je zaujímavo redigovaný, každý čítateľ si v ňom najde niečo zaujímavé pre seba.

Naša miestna skupina nadviazala piateľské kultúrne styky s pohraničným mestom Trstená. Zvlášť aktívne sa rozvíjajú tieto styky, medzi nášou a trstenkou dychovkou. Keď už som pri stykoch našej MS, tak za úspech považujem aj piateľsku družbu medzi našimi športovcami a športovcami oddielu Slavoj zo Spišskej Beléj. Rokročne sa stretávajú v športovom zápolení pri príležitosti štátnych súťaží PIER a CSSR.

Co sa týka práce v budúcnosti, myslím si, že by sa bolo treba venovať predovšetkým aktivizácii organizáčneho života, usporiadávaniu väčšieho počtu súťaží a iných podujatí. Napriek malo by sa pokračovať v súťažiach dychoviek. Veď už máme na Spiši dychovky v Lapšoch, Krempachoch, Novej Belej, Kacvíne, ako aj vo Fridmane, kde práve prebieha kurz dychovej hudby. Záujem o takýto kurz prejavujú aj Tribšania. Mali by sa organizovať súťaže folklórnych súborov. Máme predsa viaceré súbory na Spiši a Orave, v českých strediskách, na posledky sa organizuje mládežnícky súbor v Krempachoch. Úlohou takýchto súťaží by mala byť preverka úrovne súborov, ako aj propagácia Spoločnosti a nášho časopisu.

Zatiaľ nevyriešenou otázkou je systematické premietanie slovenských filmov v miestnych skupinách. Premietanie filmov by bolo pomocou pre školy a zároveň príležitosťou pre dobre pobavenie starších krajanov. Podľa možnosti malo by sa klubovne MS ešte ďalej využívať potrebným zariadením.

Dôležitou otázkou, o ktorej sa už neraz diskutovalo, sú kurzy slovenčiny a vlastivedy pre starších krajanov. Takéto kurzy by sa mohli konať počas dĺhych zimných večerov. Na zakončenie kurzu by krajania mohli dostávať pamätné diplomy.

Dúfam, že V. zjazd našej Spoločnosti prerokuje všetky krajanské návrhy a vytýčí pracovné plány do budúcnosti.

FRANTIŠEK PACIGA
dopisovateľ Života z Krempach

ZDOKONAĽUJME NAŠU PÔSOBNOSŤ

V období od IV. zjazdu Spoločnosť realizovala veľa požiadaviek našich krajanov. To však neznamená, že sme už všetko dosiahli, všetko vyliešili, že sa s tým uspokojujeme. Je ešte veľa vecí, ktoré môžeme zlepšiť a teda pozdvihnuť na vyššiu úroveň. Tak napr. skupinu mladých chlapcov a dievčat našej MS v Podsrn-členov spojeného oravského folklórneho súboru, musí na skúšky cestovať do Jablonky. Nebolo by lepšie a menej nákladné, keby inštruktor naevičoval členov súboru v ich miestnych skupinách a iba čo istý čas robil spoločné sústredenia napr. v Joblonke? Ušetrilo by sa predsa veľa času potrebného na cestovanie a zároveň by stúpla frekvencia na skúškach. Našlo by sa ešte viac podobných príkladov, s ktorými sa v našej krajanskej práci stretávame demodenne.

Veľké uznanie si získali zájazdy odbojárov a rekreácie školskej mládeže na Slovensku. Treba si len zelať, aby sa ešte viac rozšírili. Chcela by som preto podotknúť, že by sa vari malo pomyslie aj o zájazdoch pre najstarších a najzasiľujúcejšich aktivistov našej Spoločnosti, ktorí v krajanskom hnutí pôsobia neraz viac ako dve desaťročia. Bola by to pekná odmena za dlhorúč obetavú prácu.

MÁRIA CHOVANCOVÁ
predsedkyňa MS KSČaS v Podsrni

DOBRÁ VEC SA SAMA CHVÁLI

Chcel by som sa aj ja zapojiť do predzjazdovej diskusie a predstaviť niekoľko otázok, ktoré — podľa mňa — si žiadajú rýchle riešenie. Keďže pochádzam z Oravy, moje poznámky sa budú vzťahovať predovšetkým na Oravu. Prvá vec, ktorú chcem spomenúť, týka sa bežných stykov našich nadriadených orgánov, teda obvodného, a ústredného výboru KSČaS s miestnymi skupinami. Ide o to, aby tie-to styky boli častejšie a systematické, aby sa naši ľudia necitili ponechaní iba na seba v krajankej práci. Naši krajania sú obetaví a aktívni, čo sa nerez prejavilo a prejavuje v ich masovej účasti na rôznych prácach a iných akciách. To však neznamená, že ich aktivitu a iniciatívu netreba podnechať. Práve naopak, keď chceme pracovať ešte lepšie a efektívnejšie. Na Orave — ako sa mi zdá — nastala akási medzera v stykoch medzi OV, ÚV a miestnymi skupinami, a to sa odrazilo aj v krajankej práci, v jej ochabnutí.

Druhá vec — mládež. Musíme vnovovať viac pozornosť našej mládeži. Za týmto účelom — ako si myslím — bolo by treba zapájať ju ešte väčšmi do práce vo výboroch miestnych skupín, chápať ju ako rovnocenného partnera. Treba vychádzať v ústrety jej záujmom, povzbudzovať ju k práci. Významnú úlohu by v tomto mohla zohrať redakcia Života, predstavujúc na svojich stránkach najaktívnejších zástupcov našej mládeže.

Na záver chcel by som jednako zdôrazniť, že v období od IV. zjazdu naša Spoločnosť dosiahla hodne kladných výsledkov, na ktoré by sa malo nadvázovať v ďalšej pôsobnosti. Tieto výsledky poznajú všetci krajania. Nebudem ich preto spomínať a chváliť, lebo dobrá vec sa sama chváli.

JÁN KOVALÍK
člen predsedníctva ÚV KSČaS

PREHLBOVAT ZNALOSŤ SLOVENCINY

Za najväčší úspech nášho krajankej hnutia považujem vyučovanie našich detí materinského jazyka na školách. Mali by si však všetci plne uvedomiť význam tohto faktu a vše- možne prispievať k rozširovaniu vyučovania slovenského jazyka. Predovšetkým záleží to od nás, rodičov. Zdá sa mi tiež, že treba podnechať záujem detí o tento jazyk. Dôležitú úlohu v našej krajankej práci zohrávajú aj zájazdy našich detí na Slovensko. Myslím, že by sa v tom malo pokračovať s čo najväčším počtom mládeži. Samozrejme treba hľadať aj iné spôsoby prehlbovania znalosti slovenčiny, ako napr. organizovaním kurzov pre dospelých. To však už závisí od iniciatívy činiteľov jednotlivých miestnych skupín našej Spoločnosti.

VENDELÍN STERCULA
aktivista MS KSČaS z Veľkej Lipnice

RODIČIA PRIHLÁSILI — DETI SA UCIA

V medzizjazdovom období naša Spoločnosť dosiahla — podľa mienky našich členov z Privarovky — nesporne výsledky v mnohých oblastiach. Často sa o nich písalo na stránkach Života a nemusíme to stále opakováť. V. zjazd mal by preto na svojom rokovanej pouvažovať, ako upevniť tieto do-terajšie výsledky a zdokonaliť metódy organizačnej práce a kultúrnej činnosti predovšetkým v miestnych skupinách.

Kladným javom je u nás zahájenie vyučovania slovenčiny na školách č. 3 a 4 v Privarovke. Krajania prihľásili detí a školské orgány zaistili učiteľov. U skočíkov, v škole č. 3, ktorej riaditeľom je Ignáč Miklusák, slovenčinu vyučuje Anna Chalupková a v Privarovke, v škole č. 4, ktorej riaditeľom je Emil Kowalczyk — zase Mária Škodová. Som presvedčený, že aj v iných obciach, keď rodičia, prihľásia deti na vyučovanie slovenčiny, iné otázky, ktoré s tým súvisia, budú kladne vybavené tak ako u nás, v Privarovke.

Akými otázkami sa ešte zaoberáme v súvislosti s V. zjazdom KSČaS? Ako odbojár — a je to nielen moja mienka — myslím si, že je súčasťou vecou poskytnúť pomoc odbojárom a ich rodinám, ktoré túto pomoc v rôznych formách potrebujú. Je to ľudská otázka a veľa sa o nej hovorí. Je preto načas, aby nečakajúc na zjazdy či iné schôdze, vybavil ju čo najskôr v opretí o patričné predpisy, ktoré poskytujú také možnosti pre veteránov boja proti fašizmu a pre ich rodiny.

ONDREJ KUCEK
člen revíznej komisie MS
v Privarovke

OŽILI NAŠE SÚBORY PIESNÍ A TANCOV

Z výsledkov dosiahnutých našou Spoločnosťou, ktoré si zaslúžia najviac uznanie, spomeniem aspoň niektoré.

Medzi krajanmi je väčší záujem o vyučovanie slovenského jazyka. Deti našich krajanov sa môžu učiť materinské reči na školách. Rozvinula sa kultúrna činnosť, máme svoje klubovne, v ktorých si každý môže prečítať slovenské knihy, časopisy, pozrieť si dobrý televízny film. Však na dedine televízor je ešte pomerne zriedkavá vec. Ožili naše súbory piesní a tančov, divadelné krúžky a iné formy krajankej práce, pribúdajú nám stále nové členovia.

Nuž, ale v našej práci mohli by sme ešte veľa zmeniť a zlepšiť. Napríklad, ako viem, na Spiši máme dva premietacie prístroje a dobré slovenské filmy. Žiaľ, doposiaľ sme ich u nás, v Kacvíne nevideli. Myslím si, že s premietacia by mal pracovať niekto, kto by aspoň niekoľkokrát do roka prišiel premietnúť film do každej miestnej skupiny.

Čo sa týka našich divadelných krúžkov, zdá sa mi, že voľakedy pracovali lepšie. Predovšetkým potrebovali by sme pre ne a všetko pre naše súbory inštruktorov a choreografov, čo by iste prispelo k zlepšeniu ich práce.

Bolo by tiež dobre, keby Spoločnosť usporadúvala pre všetky naše súbory súťaže, aby ich členovia mali vedomie, že sú potrební, že krajania sú radi, keď vystupujú aj mimo svojich obcí.

Bolo by prospešné, keby Spoločnosť mohla organizovať viac zájazdov na Slovensko, aby každý krajec videl starú vlast. Chcel by som, aby čo najviac detí mohlo ísť na zájazdy a rekreácie do Československa. Je to predsa veľký problém, koho poslať, keď je počet miest tak obmedzený. Veľ každé dieťa by rado išlo. Avšak predovšetkým treba spieť k tomu, aby krajania plne využili možnosť vyučovania slovenčiny na školách, teda aby všetky krajanke deti sa učili materinskú reč. Je však nevyhnutné, aby školské úrady zaistili patričnú uroveň tohto vyučovania.

Keď ide o organizačné otázky bol by žiaduce, aby ústredný a obvodný výbor mali častejšie styky s miestnymi skupinami, aby priamo v MS videli ich potreby a faškost. Vedľa súborov nie sú ešte najlepšie vybavené a mnohé klubovne potrebujú ešte zariadenie.

Rád by som tiež videl v Živote viac článkov o rozvíjaní členskej základnej výbory mali častejšie styky s miestnymi skupinami, aby priamo v MS videli ich potreby a faškost. Vedľa súborov nie sú ešte najlepšie vybavené a mnohé klubovne potrebujú ešte zariadenie.

JOZEF ŠPERNOGA

tajomník MS KSČaS v Kacvíne

redakcia čítatelia redakcia

MILÍ ČITATELIA!

Z ohľadu na širokú a dôležitú tematiku týkajúcu sa V. zjazdu KSČaS, príspevky dopisovateľov z miestnych skupín uverejnime v decembrovom čísle nášho časopisu. Porady dopisovateľov Života budeme komentovať taktiež v decembri.

REDAKCIA

ZELOV

Dne 15. září se v miestnej klubovni konala schüze výboru OV, na níž byly prejednány otázky týkající se této klubovny a zvláště práce instruktorky. Výbor rozhodl, že klubovna nebude sloužit

pouze hre na hudební nástroje, ale také hodinám zpěvu a to českému. Pro další práci klubovny byl sestaven podrobny plán práce, který musí všichni dodržovat. Instruktorka musí více svého času věnovat práci v klubovně a více hodin cvičit s členy souboru.

Československému kultúrnemu středisku ve Varsavě byl zaslán dopis s prosbou o zaslání filmů. Pokud OV obdrží kladnou odpověď, budou filmy promítány dvakrát týdně, podle přání krajanů.

Dále bylo rozhodnuto, že dne 22. září bude organizováno setkání s mládeží, již budou oznameny podmínky zájezdu do ČSSR v příštím roce. (Setkání se uskutečnilo a frekvence byla velká).

Obdrželi jsme týdenní plán práce klubovny OV KSČaS v Zelově, který s radostí uveřejňujeme.

Red.

TÝDENNÍ PLÁN PRÁCE
KLUBOVNY OV KSČaS V
ZELOVĚ

Úterý: hodiny hry na hudebních nástrojach, hodiny zpěvu (od 16,00 hod.)

Středa: půjčování knih, klubové hry (od 16,00 hod.)

Čtvrtok: diskuse a společenské hry (od 18,00 hod.)

Sobota: promítání filmu (18,00 hod.)

Neděle: besedy, čajové dýchánky, televize (od 17,00 hod.)

AKTIVIZUJME PRÁCU MS

Bliží sa V. zjazd našej KSČaS a zároveň začína jesennozimné obdobie, ktoré v našich miestnych skupinách je vždy najplodnejším obdobím kultúrnej činnosti. Preto bolo by dobre, aby na počesť V. zjazdu sa naša organizačná práca v miestnych skupinách a obvodných výboroch zaktivizovala a súčasne, aby sa rozvinuli kultúrno-ovetové iniciatívy.

Tento rok oslavujeme 30. výročie FER a 30. výročie SNP. My, odbojári si myslíme, že treba medzi našimi krajanmi a najmä medzi mládežou spopularizovať to všetko, čo sa spája s bojom poľského, slovenského a českého národa za slobodu a socializmus. Veľa by sme o tom mohli povedať my sami, ako priami účastníci boja s fašizmom. Existuje aj veľa materiálov, ale nemáme československé prameňe. Keďže mohli by zaujímať aj iné miestne skupiny, spomeniem aspoň niekto.

Potrebovali by sme filmy 16 mm, ako napr.: SNP, Vlčie jamy, Kapitán Nálepka, Dni zrady, Ona bráni vlast, Pribeh opravdivého človeka, Paradantská brigáda a pod. Z publikácií vydaných v ČSSR potrebujeme: Užitočná pomocnice — kultúrno-politický kalendár, Dukla — 30. výročie, Armáda gen. Svobodu, Kropiláková práca o SNP, Svedectvo o Národnom povstani G. Husáka a iné s touto tematikou. Úprimne povedané, knihy tohto druhu by mali mať trvalé miesto v našich knižnicach, aby slúžili pre organizovanie rôznych podujatí a na čítanie pre krajanov. Viem, že krajania radi čítajú knihy s touto tematikou.

Z toho čo som napísal vyplýva aj návrh, že na V. zjazde treba sa pochváliť výsledkami dosiahnutými v pôsobnosti miestnych skupín a vypracovať vzory pre ďalšiu pôsobnosť, dobrú pôsobnosť týchto našich najmenších, ale podľa mňa najdôležitejších, organizačných buniek.

FRANTIŠEK SVETLAK
predseda MS KSČaS v Malej Lipnici

Dne 17. září t.r. zemřel bývalý vedoucí kulturního oddelení předsednictva Okresního národního výboru v Lasku, Józef Rogus. Zemřelý byl dobrým přítelem a kurátem kulturně-ovetové činnosti našeho oddílu. V OV KSČaS v Zelově zanechal po sobě čestnou vzpomínu. Truchlivou zprávu o umrtí Józefa Roguse oznamujeme všem, kteří ho znali.

Cest jeho památky!
Obvodní výbor KSČaS
v Zelově

Našu miestnu skupinu postríha bolestná strata. Odišli od nás navždy krajania:

1. augusta 1974 — JÁN MOŠ

28. augusta 1974 — VALENT

CHALUPKA

27. septembra 1974 — JA-

KUB DLUHÝ

3. októbra 1974 — JÁN

BRYJA.

Zosnuli krajania boli vzorními, aktívnymi a obetavými členmi našej Spoločnosti od prvých dní jej vzniku.

Cest ich pamätku!

Miestna skupina KSČaS
v Novej Belej

Dne 11. října roku 1974 zemřel v Lublině ve věku osmdesáti devíti let krajec Karel Hess.

Jeho synovi, Vladimíru Hessovi, vyslovujeme hlubokou soustrast.

Ústřední výbor KSČaS
skupina lublinských Čechů
redakce časopisu Život

Dňa 16. septembra 1974 umrela v Novom Targu po dlhej a tažkej nemoci vo veku 30 rokov kr. ANNA PACIGOVÁ, rodená Švecová, členka Miestnej skupiny KSČaS v Krempachoch. Odišla od nás obetavá krajanka, vzorná manželka a matka. Pohreb sa konal 18. septembra v Krempachoch. Na poslednej ceste zosnulú odprevadili okrem najbližšej rodiny, príbuzných a známych, početných členovia našej Spoločnosti.

Cest jej pamätku!
MS KSČaS v Krempachoch

KONTRAKTÁCIA

ZÁKLADNOU FORMOU VÝKUPU

V systéme kontraktácie, štát pomocou ekonomických stimulov (a nie príkazmi) realizuje výrobné plány a zabezpečuje výkup nevyhnutných zásob poľnohospodárskych surovín.

Posledné roky priniesli značné zlepšenie vo fungovaní systému kontraktácie poľnohospodárskej výroby. Podniky zaobrajúce sa kontraktáciou, stále účinnejšie pôsobia na technológiu výroby kontraktovaných plodín a týmto spôsobom vplývajú aj na zlepšenie ich kvality. Vďaka tomu kontraktácia mnohých plodín dostala „výrobný“ charakter. Ďalšie upevňovanie týchto prvkov je najdôležitejším smerom zmien, ktoré sa uskutočňujú v kontraktácii.

V našom poľnohospodárstve sa rozvíja špecializácia a koncentrácia výroby. Podmienkou rozvoja špecializácie na gazdovstvách súkromne hospodáriacich rolníkov je presvedčenie rolníkov, že ich výrobky budú mať dlhodobý odbyt. Práve túto istotu dáva dlhodobá kontraktácia. Dlhodobé zmluvy, vzťahujúce sa aj na obdobie päťročného plánu, boli od roku 1973 zavedené na kontraktáciu obilia, olejnatých rastlín, cukrovej repy, zemiakov, ovocia, zeleniny, hrachu, chmeľu, bylin a čakanky (cykorie). Stúpa tempo podpisovania dlhodobých kontraktovačných zmlúv na dodávky ošípaných dochovávaných na mäso a slaninu, ako aj špecializovaných zmlúv na dodávky jatočného dobytku a mlieka.

Vďaka kontraktácií možno rajonizovať určité odvetvia poľnohospodárskej výroby a predovšetkým výrobu ovocia a zeleniny, zemiakov a cukrovej repy nedaleko závodov na spracovanie týchto produktov, poprípade v blízkosti veľkých spotrebnych stredísk.

Dôležitým mechanizmom kontraktácie je urýchlenie spoločenskej rekonštrukcie nášho poľnohospodárstva. Dlhodobá, špecializovaná kontraktácia vytvára vhodné podmienky pre organizovanie kolektívov súkromne hospodáriacich rolníkov, zameraných na spoločné pestovanie rastlín

buď ich spoločné agrotechnické ošetrovanie, alebo prípravu výrobkov na predaj atď. Na základe kontraktácie sa na súkromných gazdovstvách rozvinuli tzv. združené ovocné záhrady, pestovanie jačôd a naposledy sa organizujú kolektív pestovateľov priemyselných rastlín.

Kontraktácia sa stala hlavnou formou výkupu a zaisťuje národnému hospodárstvu patričné množstvo potravinárskych produktov. Podiel kontraktovaného obilia v celkovom výkupe obilia od súkromne hospodáriacich rolníkov činil v r. 1973 — 98%, semien olejnatých rastlín — 95%, zemiakov — 87%, zeleniny — 79%, ovocia — 47%, ošípaných dochovávaných na mäso a slaninu — 99% a dobytka — 72%.

Pre splnenie úloh spojených s kontraktáciou zapojili skoro všetky štátne, družstevné a spoločenské inštitúcie, pôsobiace na vidieku. Najužšie sú spojené s kontraktáciou jednotlivé odvetvia potravinárskeho priemyslu, ako aj zásobovacie i odbytové, záhradnícke a mliekárske družstvá.

Potravinársky priemysel kontrahuje suroviny vyrábané výlučne pre ďalšie spracovanie, teda tabak, chmel, cukrovú repu, repiecu, bylinky, mlade vykŕmene ošípané a hydinu. Obilie, zemiaky, ošípané chované na mäso a slaninu a iné výrobky kontraktujú Obecné družstvá Rolnícka svojpomoc. V kontraktácii zeleniny a ovocia základnú úlohu odohrávajú záhradnícke družstvá, zase mlieko kontraktujú a využívajú výlučne mliekárske družstvá.

Systém poľnohospodárskej kontraktácie je stále zdokonaľovaný a prispôsobovaný požiadavkám národného hospodárstva a gazdovstiev rolníkov. Hlavnou myšlienkou týchto zmien je zvýšenie vplyvu potravinárskeho priemyslu na kvantitu a kvalitu poľnohospodárskych výrobkov, ako aj zjednodušenie a unifikácia systému kontraktácie.

S.D.

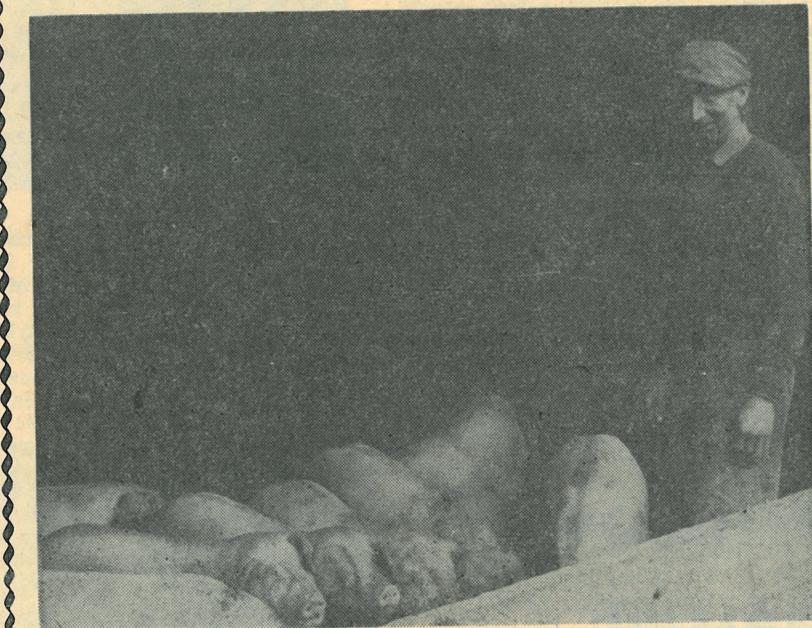
VZORNÍ ORAVSKÍ ROL'NÍCI

Mária Kadlubiacová z Chyžného, členka miestneho Krúžku vidieckych gazdiničiek, sa na svojom gazdovstve špecializuje na výrobu mlieka. Zavádzajú technický pokrok, o. i. má na gazdovstve elektrický dojaci stroj

Snímky: E. Drozdowski

Ján Kovalčík v Podvlka dosahuje pekné výsledky v chove ošípaných

Z KALENDÁRA NA - DECEMBER - PROSINEC

Za priaznivého počasia nadalej robíme zimnú orbu. Túto prácu nemôžeme robiť v mokrých podmienkach, lebo sa pôda maže. Vo voľnejšom čase vyzvážame maštárný hnoj na pole, kde ho uladíme do kopcov. Keď na oziminách vzniknú kalúze, kopeme járky, aby sme vodu odviedli.

Koncom decembra bielime výpnom ovocné stromy. Je tiež dôležité, aby sme zabezpečili ovocné stromy a kry pred zajacmi. Musíme opraviť oplozenie ovocných záhrad. Keď je zima tuhá nesmieme zabúdať na prikrmanie vtáctva, ktoré pomáha v boji s hmyzom.

V zime najviac času a pozornosti venujeme kŕmeniu a ošetrovaniu domácich zvierat. Dobytok a kone každý deň musíme vyháňať na čerstvý vzduch. Tak isto ako racionálne kŕmenie, je dôležité každodenné čistenie zvierat. Ovce môžeme vypúštať na oziminy avšak nie dlhšie, ako na dve hodiny denne.

Maštale pre ovce musia byť tak prípravené, aby sme zvieratá zabezpečili pred prievanom. V chlievoch teplota nesmie klesnúť pod + 12°C. V studených chlievoch ošípané spotrebujú veľa kalórií na zohriatie vlastného tela.

V zime, keď máme viac voľného času, musíme sa starat o dopĺňovanie svojich odborných vedomostí, bez ktorých v dnešnej dobe nemôže byť ani reči o dosahovaní dobrých výsledkov na gazdovstve.

Pokračujúc v uvažovaní o kŕmení zvierat v zime chceme upozorniť na miešanky jaderných krmív pre dobytok. Najznámejšie spomedzi nich sú miešanky pre dojnice „B“ a „B-1“, ako

aj miešanka pre teľatá „C“. Miešanka „B“ obsahuje dvakrát viac bielkovín ako obilný šrot. Môže byť preto prameňom bielkovín v krmivovej dávke obsahujúcej veľa slamy z obilnína. Sečku posýpanú miešankou „B“ dobytok rád žerie. Bude dobre keď si zapamätáme, že množstvo bielkovín obsiahnutých v 1 kg miešanky „B“ sa rovná množstvu bielkovín obsiahnutému v 2 q červenej ďateliny alebo v skoro 3 q lúčneho sena. Pri malých množstvach sena a siláže zo zelených krmív bohatých na bielkoviny, prídavok tejto miešanky je potrebný v kŕmení krav už pri ich dojivosti 6 až 9 litrov mlieka denne.

Pre kravy s vysokou dojivosťou, presahujúcou 4 000 litrov mlieka ročne, priemysel vyrába miešanku „B-W“, ktorá obsahuje veľa štrotu z extraktívnych látok, ako aj prídavok vitamínu D₃. Veľmi dobrým krmivom pre staršie 3 až 6 mesačné teľatá je miešanka „C“. Jej dôležitou zložkou je extraktívny fanový šrot, ktorý má priaznivý vplyv na zažívacie ústrojenstvo teľata. Táto miešanka zabezpečuje rýchly rast a zdravie zvierat.

* * *

Na mnohých gazdovstvách chovajú králikov a to nielen pre vlastné potreby. Pre tých rolníkov prinášame krátku správu o kŕmení králikov v zime. Zimné kŕmenie králikov začína obvykle od polovice októbra a trvá do začiatku mája. Je to najčastejšie obdobie, lebo vtedy pociťujeme nedostatok plnohodnotných krmív. Preto treba sa snažiť, aby sme čo najdlhšie mali k dispozícii zelené krmí-

vá. Musíme teda pestovať napr. kŕmnú kapustu a zimnú kapustu (zbierame ich z pola dokonca v decembri), ako aj skoré zelené krmivá napr. miešanku žita s vŕkou.

V zime hlavným krmivom pre králikov je lúčne seno, ako aj seno z výkrovových rastlín. Dobrým krmivom sú aj parené zemiaky alebo iné okopaniny, ktoré však nesmia byť hnilé alebo zmrznuté. Parené zemiaky musia byť veľmi dôkladne sedené. Veľký význam majú aj výlisky. Počas kŕmenia králikov výliskami musíme dať pozor, aby boli čerstvé.

Ako prídavok ku krmivám pre mladé kusy, ako aj pre kusy určené na

mäso, môžeme používať fanové semena. Cenným doplnkom krmív sú halúzky zo stromov, sušené bylinky, odstredené mlieko a vykličené obilie. Dôležitou vecou je zabezpečenie patričného množstva vitamínov, najmä vitamínu D a vitamínu A. Ich nedostatok má nepriaznivý vplyv na rast a rozmniožovanie králikov, ba neraz spôsobuje u mladých králikov krvicu.

Králikom treba dávať vodu, najmä keď ich krmíme suchými krmivami. Kotníkym samičkám a v prvom období po okotení dávame odstredené mlieko.

UVádzame kvôli príkladu krmovinové dávky pre králikov v zimnom období (v gramoch na deň a kus):

	Okopaniny	seno	Jaderné krmivá			
			obilie s vysokým obsahom bielkovín	odstredené mlieko	miešanka MK	vykličené obilie
Samice a samce mimo obdobia párenia	195	100	50	—	—	4 4
Samice a samce v období párenia	225	150	50	25	50	6 4
Samice kŕmiace mláďatá v prvom mesiaci	220	180	75	45	60	6 4
Samice kŕmiace mláďatá v druhom mesiaci	225	150	50	25	60	6 4

JESEN - ZIMA - 74/75

Z AMOROVY
LOUCKY

Neprodlužujte polibek na rozlúčenou — naše letadlá musí priesne startovať! (výveska v hale írskeho letištia Shannon)

Marcello Mastroianni, první milovník italského filmu, nedávno prozradil, že nemá rád Američanky. — Poznal jsem v USA mnoho krásných žen, ale všechny byly příliš chladné, příliš dokonalé, příliš pečlivě učesané. Jíž po několika dnech jsem toužil, abych měl vedle sebe obyčejnou, průměrnou dívku, jíž by letělo očko na punčoše — prohlásil Mastroianni.

TAKÝ JE ŽIVOT

Londýn: Dve domáce sa náhodou zoznámili v istom obchodnom dome počas nakupovania. Tak sa zapáčili jedna druhá, že sa rozhodli íst spolu na kávičku a zákusky. „Volám sa Jonesová“ — predstavila sa jedna. „Och, to je náhoda“, — potešila sa druhá — „aj ja sa menujem Jonesová!“ V Anglicku je to totiž neobvykle populárne priezvisko.

V kaviarne obe nové priateľky začali klebetiť o tom a onom, a potom sa rozhovorili aj o svojich manželoch. Jedna aj druhá si veľmi chválila svojho muža: dobrý, starostlivý, driečny, ibaže veľmi veľa pracuje, chudák, iba zriedkavo býva doma, hoci je povahove veľký domasedom. Celkom ako môj! — potvrdila druhá pani Jonesová. Konene obe siahli do kabeliek, aby si ukázali snímky manželov. A vtedy to prasklo! Pán John Jones, ten istý John Jones bol manželom oboch! Pracoval ako vrátnik v istom hoteli. Vždy, keď nočoval u jednej pani Jonesovej, hovoril druhé, že má dodatočnú nočnú službu. Vďaka tomu sa mu podarilo mať celé roky dve manželky, v dvoch vzdialených od seba štvrtiach veľkomesta.

Teraz pán Jones, odsúdený za bigamiu, bude si môcť

päť rokov porozmýšľať o tom, ktorú manželku má radšej...

Japonsko: Tisíce Japoniek z Kiota a okolia zažalovali jednu miestnu továreň na výrobu dámskeho prádla za zlú kvalitu nohavičiek. Totiž táto továreň zaviedla vo výrobe nohavičiek zlepšovacie návrh: gumičky v nohavičkách neboli zošivané, ale zlepované zvláštnym lepidlom. Po istom čase sa však lepidlo pod vplyvom tepla rozpúšťalo, čo malo za následok, že nohavičky padali — a zapričíňovali rôzne dámske drámy. Keďže továreň naďalej vyrábala nohavičky touto zjednodušenou metódou — vec sa dostala k samému japonskému ministru hospodárstva.

Anglicko: Pokladníci britskej banky Barclay, ktorá má 3000 filiálok, museli povinne absolvoať... kozmetické kurzy. Učili sa ošetrovať pleť, používať kozmetické mliečko a regeneračné krémy, pestovať si vlasy a robiť manicúru. Všetko pre vlastnú potrebu.

V dnešnom čísle uverejňujeme niekoľko, podľa nás vydaných modelov z najnovšej, teda zimnej kolekcie 1974. Sú to šaty a blúzka — vhodné pre spoločenské príležitosti a pre všedný deň; kostýmek pre moletnejší ženy — pekný kabát zdobený kožušinkou, k tomu čiapka z tej istej kožušinky.

Chceme sa trochu pozastaviť pri svetroch. Nemusíme nikoho nahovarať na pletenie alebo háčkovanie. Kto má v tom záľubu, fahko sa naučí tomuto umeniu, ktoré zaistuje dodatočnú záťavu počas dlhých zimových večerov. V našich obchodoch je dostatok vlny, hoci s výberom farby ešte stále nie je najlepšie. Ako vieme, aktuálne sú farby jasné a čisté, ale nie kriklavé. Najmodernejšie svetre sú celkom voľne, ktoré neprihľahajú k postave. Je to ostatne charakteristické pre

novú módu a týka sa všetkých odevov.

Nové svetre pletieme s hrubej vlny. Sú široké a dlhé s manžetami, veľkými vreckami a často s vysokým šálovým golierom. Hoci treba poznamenať, že v zahraničných žurnáloch najdeme veľa modelov užších a nie tak voľných, no a samozrejme nielen

také, aké predstavujeme v našom časopise.

Doplnkom k týmto svetrom sú čiapky, pletené tak isto z hrubej vlny, so širokým, odsklopeným okrajom a dlhé šály, niekoľkokrát ovinuté okolo krku a najčastejšie nosené na kabáte. K takému svetru sa veľmi pekne hodí sukňa alebo nohavice tej istej farby.

považovaná za „Švýcarsko“ Jižní Ameriky. Pak pribíja období politického teroru a akcie proslulých „Tupamaros“. Dnes podľa neoficiálneho prúzkumu chce Uruguay opustiť 41 percent obyvateľ (celkom má 2,6 miliónu). Za posledné tri roky se z Uruguayu vystehovalo 600 000 osob.

...mnohé objavy z posledných roksov nasvedčujú tomu, že počiatky života na Zemi siahajú do obdobia pred 3 miliárd rokmi. V Kanade, Brazílii, Austrálii a ZSSR vyskúšali starých skalných formáciach našli pozostatky rasťlin pred 2,7 miliárd rokmi a v skalách Južnej Afriky pozostatky rias, ktorých vek sa odhaduje na 3 miliárd rok.

Z domáceho hrnca...

Vlnené odevy — sveter a blúzky — si môžeme vyprásiť doma a nemusíme ich odozvávať do chemickej čistiareni. Avšak musíme prať pozor-

ne a presne podľa predpisov. Najlepšie je prať v niektorom z tekutých pracích prostriedkov, takých ako: Kokosal, Mersapon či Alkilo. Pred praním musíme sveter alebo blúzku dobré vyprásiť, odpárať gombíky a potne vložky. Voda na pranie alebo pláchanie mala by mať po celý čas rovnakú teplotu, okolo 30°C. Vlnu nesmieme potierať ani žmykať! Vypráte veci nesmieťe vešať, ale musíme ich sušiť položené na uteráku v pôvodnom tvare.

ODPOVEDÁME

Natália L. Jaslo: Stalo sa mi niečo neprijemné — spálila som si nad plynom obrvy a mihalnice. Vyzerám nepekné, ale najhoršia je neistota či mi opäť vyrástu alebo nie? Čo mám robiť, aby som tento proces urýchliť?

Mihalnice a obrvy po istom čase a to asi nie príliš dlhom určite vyrástu. Radíme vám, aby ste si ich každy deň po večernom umytí tváre, kefovali malou kefkou namočenou do riečinného oleja. V deň si ich fahučko natrite kozmetickým vazelínom.

7.
NOVEMBER

57. výročie Veľkej októbrej socialistickej revolúcie. S úctou, vďačnosťou a hrdosťou oslávia ho nielen v Sovietskom zväze, prvej socialistickej krajine sveta, ale vo všetkých krajinách veľkého socialistického spoločenstva národnov. S obdivom a veľkou nádejou oslávia ho však aj pracujúci celého sveta, všetka pokrovská mládež, všetci bojovníci za mier, slobodu, pokrok, blahobyt a rozkvet ľudstva!

OKTÓBROVÁ REVOLÚCIA

Ked zameguľa krvácala
z posledných rozjačrených rán,
duneli moria, zatrasli sa brála,
pukali zámky cárskych brán.

Vyrastol človek z miliónov
a milióny išli s ním
do boja proti čiernej moci trónov
a proti pánom ukrutným.

Tak ako sopka horí lávou,
tak sipel v srdciach ľudu hnev.
Šiel človek z miliónov so zástavou
a v boji ozýval sa spev:

Len hor sa, vydedenci zeme,
len hor sa, hľadom mučení,
rodí sa nové pokolenie,
starý svet hynie v plameni...

Nad Kremľom hviezda vystúpila,
ktorá tmu sveta pretína.
Od tých čias žiarí v každej chate sila
nesmrteľného Lenina.

MILOŠ KRNO
(ÚRYVKY)

HORÁR ÍVERČOK A LÍSKA S VLKOM (2)

Raz vecér, len čo v horárni zahasli svetlo, pritiahla sa do horárne líška. Otvorila si potísky dvere a hop, po kohútovi, ktorý spal na skrini. Len sa tak hráčky, všetky pekne maľované, rozkotúčali po celej izbe.

Na ten hrmot a buchot zobudí sa Íverčok, vyskočí z posteľ, chytí líšku za krk a pekne ju prehovára:

Počuj, líška, nejedz mi môjho kohúta. Kto ma bude ráno budíť, ak mi ho zješ. Kohút je lepší ako ten najpresnejší budík, ani nafahovať ho netreba. Ak mi ho nejedeš, prinesiem ti z mesta sliepočku.

Líška pristala:

Ide horár do mesta a kúpi pre líšku sliepočku. Sliepočka je krásna, červená s ligotavými tmavšími pierkami a krásnym veľkým hrebienkom. Horárovi je ľuto darovať ju líške iba tak, pre nič — za nič. Bude v horárni veselšie, i bohatší budeme, vajíčok naznáša — myslí si v duchu.

Zájde teda k mäsiarovi, nakúpi pre líšku plný batoh klobás a pustí sa domov.

Líška na neho už čaká.

No čo, kúpil si mi sliepočku?

Kúpil, kúpil, ale ti ju nedám. Nehnevať sa, ľuto mi je

peknnej sliepočky. V horárni mi bude pekne krákorí, vajíčka znášať, nejedz ju, líška. Dám ti miesto nej plný batoh klobás. Len zavoňaj, aké sú dobré, jemulinké.

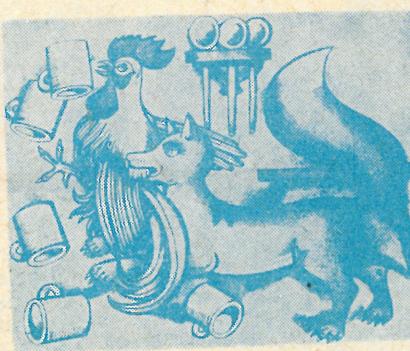
Líška sa potešila klobásam, pristala, že sliepočku nejede a pomyslela si: — Teraz klobásy a potom neskôr ešte aj sliepočka bude moja! Uchytilla klobásy a ani len nepodákovala a puštela sa s nimi do lesa. Za Čierneho horou pri hráčavej skale má svoj brložek, tam si klobásy ukryje.

Príde horár so sliepočkou domov. Kohútikovi sa veľmi zapáčila i vratí horárovi:

Kikiríkí, daj mi sliepočku za ženu, dobre sa budem o ňu starat. Veľmi by ma tešilo, keby tu po dvore pobehovali malé kuriatka. Horár pristal. Vystrojil kohútikovi a sliepočke veľkú svadbu a bohatú svadobnú hostinu. Koza Róza nachystala polievky s mrvenicou a buchty s makom a klobásy s kapustou, len tak rozvoniavalo naširoko-naďaleko.

Zaúchial vlk hostinu, príde pod oblok a volá horára:

Pán horár, vystroj svadbu aj mne, daj mi svoju gazzdinu za manželku, už dávno sa mi páči!

Nerád by som ju dal práve teraz, ked je svadba, a ako vieš, na svadobnej hostine je kuchárka najprednejšia. Ale počkaj do rána, príde pod hráčavú skalu a tam sa dohovoríme, kedy tebe vystrojím hostinu. Viem, že sa bojiš ľudského obydlia.

Vlk pristal.

No koza Róza sa naťakala:

— Nevydávaj ma, Íverčok, za vlka, za toho papluha! Či nevieš, že len preto ma pýta, aby ma mohol zjesť?

— Ty hlúpa, — vratí horár, — myslí si, že by som dal vlkovi takú dobrú gazzdinu, ako si?

Vlk sa nemohol dočkať rána. Ešte ani slnco poriadne nevyšlo nad hory, už bol pod hráčavou skalou. A tam líška s klobásami.

Ešte ich nestihla pojesť všetky, popratala ani nie celú polovicu. A vlkovi ani viacej nebolo treba. Len čo zbadal klobásy, puštil sa do nich.

— No počkaj, ešte sa nehosti, ešte nie je svadba! — vratí horár. Ani ten nezabudol na vlka a radšej sa trošku poponáhal, lebo sa bál o svoju gazzdinu. — Ešte sa len musíme dohodnúť, čo a ako bude.

— Tak nás teda zasobáš! — povie vlk — a budeme dohodnúť. — Ani si nespomenul, že si chcel brať za manželku kozu Rózu a nie líšku.

— Dobre teda, — pristal horár, lebo bol rád, že sa veci takto zvrtili: — Zasobáš fa, vlk, s tou prítlounou líškou, do tých čias, kedy len budem žiť. Vzal motúz a poriadne ich tým motúzom pozvával. Prednú labku líšky s prednou labkou vlka, zadnú labku líšky so zadnou labkou vlka.

— Tak, už ste teda zasobášení, môže byť hostina.

Pustil sa vlk do jedla a zaraz zjedol všetky klobásy.

— Pustila sa líška do pláču:

— Och, ty vlk pažravec, ved si ty nechcel mňa, ale moje klobásy! Horár, rovádzaj nás, ja na takého muža nepristanem. A kúp mi druhé klobásy. Ja som sa za vlka vydala nechcela!

— Nech vás rozvedie môj psík Hybaj!

Hybaj sa veru nedal trikrát ponúkať. Tak líšku s vlkom popreháňal po horáčach a dolinách, až sa motúze o skaly a kríky dotrhalí a dokomásali. Veru, nikdy viac sa tí pri horárni neučázali.

MÁRIA HAŠTOVÁ

NOVEMBER

PRICHÁDZA Z KOMÍNA.

KEĎ ZIMA OMÍNA,

PRI PRVOM MRAZE

PREDÁVA MÁKKÉ, TEPLÉ SADZE.

POZNÁVAJ A CHRÁŇ PRÍRODU!

• • • • •

BOJOVNOŠŤ DIVIAKOV

Mohutná hlava so silnou čelusťou, na ktorej vystrajú nebezpečné kly, mocná šíja, ľazký hrudník, akoby prehrádzali, že diviak je bojovné zvieracie. Vždy je pripravený zaútočiť, alebo brániť sa. Pred ničím nemá strach, nikdy sa nepoddáva. Výborný sluch a čuch mu pomáhajú zbadať nebezpečie. Vtedy diviak radšej rýchlo utiečie. Ked je však v tiesni, alebo je ranený, bráni sa veľmi statočne.

V čase párenia prestáva znášanlivosť v čriede diviačej zveri. Šarvátky medzi mladými kancami sú veľmi časte. Nemajú však väčne následky, pretože ich málo vyvinuté kly nemôžu spôsobiť tazké zranenia. V tomto čase prichádzajú ku čriedam samotári. Okamžite sa končia v čriede všetky zápasy a slabšie samce sa zachraňujú rýchlym útacom. Ak je v čriede rovnocenný súper samotárovi, nastáva krutý boj. Zápas silných samcov prebieha bez náreku. Počut iba silné fučanie, prípadne mručanie. Diviak odstúpi z boja až vtedy, kedy je tažko ranený alebo veľmi vysilený. Tažko ranený diviak, ktorý odšiel z bojiska, zaľahne niekde do hústiny, kde skoná. Niekoľko sa stane, že jeden druhého nemôže premôcť. Vtedy zostávajú v čriede obaja.

Diviačica je útočná najmä v čase, kedy vodi mláďatá. Nebojáčne útočí na všetko, čo podľa nej ohrozuje mláďatá. Nehľadí pritom na to, aký je nepriateľ. Zaútočí odvážne aj na človeka, ktorého prehľad pozná zo skúsenosti. Často sa však uchyluje iba k zastrašovaniu.

K útoku ju môže vyprovokovať krik mláďata. Silným nárazom, celou vágou tela zvalí človeka na zem. Diviačia zver útočí na človeka najmä vtedy, kedy spozoruje toho, kto jej spôsobil zranenie. Pri útoku má diviak pootvorený rypák a rýchlo sa rúti dopredu. Ak si poľovník pri útoku nie je istý zásahom zo strelnej zbrane, radšej vydie na stronom a čaká, kým sa nebezpečenstvo pominie. V prípade, že zvieria zvalí človeka na zem, je najlepšie zostať ležať nehybné na bruchu. Málokedy nehybnému súperovi venuje diviak naďalej svoju pozornosť, najmä ak neprejavuje známky života. Preto je veľmi dôležité pri útoku diviaka zachovať pozor.

S. ŠTOCHL

ZÁZITKY Z VÝLETU DO ČSSR

20. júla tr. 15 pionierov zo spišských dediniek precestovalo do Nového Targu, kde čakali na autobus z Československa. Ondreho sa zjavil a srdcia nám začali rýchlosť bit.

Z Nového Targu sme išli do Jablonky na Oravu, kde sme sa mali zišť s pioniermi z Oravy. Žiaľ všetci tam neboli, tak sme išli za nimi ešte do Lipnice. Odtiaľ sme už cestovali na hranicu prechod do Chyžného. Potom cez slovenské dedinky, viedla Oravskej priehrady, kŕsneho Oravského zámku do Kráľovian. Po ceste sme sa aj naobedovali a potom sme cestovali cez peknú slovenskú krajinu do Dolných Orešian. V Orešanoch nás už čakali a hned nás aj ubývali. Počas celého pobytu sme sa stravovali vo veľmi peknej reštaurácii.

Z Orešan sme robili výlety o. na Smolenický zámok, ale vo vnútri sme neboli, lebo ho opravujú. Dalej boli na Červenom Kameni — v starobylem kláštore s múzeom. Zášli sme aj do podzemí, kde je studňa hlboká 87 m.

Videli sme aj Trnavu, staré mesto, kedy obohnané vysokým múrom, ktorého pozostatky sa zachovali dodnes. Navštívili sme pekné kostoly; v Trnave je veľa kostolov, preto ju nazývajú aj slovenským Rimom.

Potom sme boli v Bratislave, v hlavnom meste Slovenska, kde sme ani nevedeli na čo máme skôr pozerať. Boli sme na Slavíne a pamätníku padlým hrdinom, ktorí v druhej svetovej vojne položili svoje životy za našu slobodu. Zo Slavína je veľmi pekný výhľad na celú Bratislavu. V Národnom múzeu sme videli výstavu o tom, ako žili a pracovali naši predkovia. Videli sme hrad — dávne sídlo kráľov; dnes je tam Slovenska národná rada. Z hradu je pekný pohľad na Dunaj s novým mostom. Na jeho jednom pilieri, 70 m nad vodnou hladinou, je reštaurácia. Po Dunaji premávajú lode až do Čierneho mora. Aj my sme sa chceli previesť na lodi, ale už nebolo dosť času. V obchodom dome Prior sme si nakúpili nejaké drobnosti.

Boli sme sa na kúpalisku v Horných Orešanoch a v Dolných Orešanoch sme chodili na športové ihrisko. Naši chlapci aj zahrali futbalový zápas s domácim mužstvom a musíme ich pochváliť, lebo výhrali. Všade sme sa stretali s milým prijatím; ľudia ani verit nechceli, že sme z Poľska, kedy tak dobre novoríme po slovensky.

Za všetko čo sme prezíli, skúsili a videli v starej vlasti našich starých rodičov a rodičov chcela by som touto cestou podať Matici slovenskej, jej Oddeľeniu pre zahraničných Slovákov, vedúcej súdrúžke Viere, ktoréj priezvisko si neponájam, a ktorá sa o nás tak dobre starala, ako aj viedúcim nášho zájazdu z Poľska, redakcií Život, Ústrednému výboru KSČS a všetkým, ktorí sa pripínili o to, že sa nás zájazd na Slovensko uskutoční.

MARTA MAGEROVÁ
žiačka VIII. tr.

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P
rawnik

POMOC PAŃSTWA DLA
ZESPOŁOWEJ
GOSPODARKI
W ROLNICTWIE

W Monitorze Polskim Nr. 31 z dnia 20 września 1974 r. pod poz. 185 została opublikowana Uchwała Nr. 209 Rady Ministrów z dnia 30 sierpnia 1974 r. w sprawie pomocy Państwa dla zespołowej gospodarki w rolnictwie.

Wg zasad tej uchwały z pomocą Państwa w formie kredytów bankowych mogą korzystać przede wszystkim rolnicze spółdzielnie produkcyjne oraz kółka rolnicze. Kredyty te udzielane są na cele objęte pla-

nem gospodarczo-finansowym spółdzielni lub kółka, zwłaszcza na nabycie gruntów rolnych budynków i budowli niezbędnych do prowadzenia działalności zespołowej oraz wypłacanie skumulowanej renty gruntowej na rzecz rolników przekazujących grunty do spółdzielni. Kredyty te mogą być częstocie umarzane.

Niezależnie jednak od spółdzielni i kółek rolniczych z pomocą Państwa w formie kredytowej mogą korzystać także zespoły rolników indywidualnych na nakłady związane z produkcją rolniczą niezbędną do prowadzenia działalności zespołu. Takie zespoły mogą być tworzone przez rolników — co najmniej trzech — którzy odpowiadają następującym warunkom:

— są posiadaczami odrębnych gospodarstw rol-

nich lub nieruchomości rolnych, zamieszkują w danej lub sąsiedniej miejscowości, zawarli między sobą umowę o utworzeniu zespołu; umowa ta powinna być zarejestrowana w urzędzie gminy, miasta,

— osobiście pracują w zespole, podejmują wspólną działalność w zakresie produkcji rolniczej objętą umowami zawartymi z jednostkami gospodarki społeczeństwa.

Do Zespołów tych mają odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o spółce.

Uzyskane przez Zespół kredyty mogą być częstocie umarzane, jeżeli budowa obiektów lub ich modernizacja zapewnia zwiększenie i unowocześnienie produkcji, postęp techniczny lub specjaliza-

cje produkcji rolnej, a zwłaszcza w zakresie budownictwa inwentarskiego, zaopatrzenia w wodę i deszczowni, silosów, szarni oraz innych obiektów związanych z produkcją i konserwacją pasz, przechowalnictwa produktów rolnych i elektrofikacji.

Zespołom rolników indywidualnych przysługuje pierwszeństwo przed rolnikami nie zrzeszonymi w zespołach w zaopatrzeniu w materiały budowlane, sprzęt rolniczy i inne środki do produkcji rolnej.

Uchwała uprawnienia kompetentnych Ministrów do wydania stosownych przepisów wykonawczych dotyczących zarówno tworzenie zespołów rolników indywidualnych jak i udzielanie i umarzanie kredytów bankowych. Przepisy te niebawem powinny się ukazać.

W. FERFET

Psychozábava v MENO VESTÍ

PETER: svetlé, dobré, šťachetné, rozohné a verné meno, ktoré nie je v Poľsku príliš populárne. Škoda, lebo samotný jeho zvuk vyvoláva úsmev a prijemné asociácie, samozrejme — ako obvykle — s výnimkami. Peter pochádza z početnej rodiny — zriedkavo je jedináčik.

Peter je najčastejšie vysoký alebo prieberne vysoký, tmavovlasý, eventuálne svetlý — tmavý blondín. Tvar má podlhovastú, ľahko zaokruhlenú, oči modré, sedé, veľké, pohľad jasný, žiarivý, tak ako by sa v jeho očiach vždy odražalo modré nebo. Usta má pomerne široké, pery hrubé, mäsité, nos výdatný, veľké biele zuby. Postavu má proporcionalnu, chodidlá trochu veľké, chodí pevne, mocným krokom. Peter je dobrý, priamy, prostoreký, joviálny, usmiaty, úprimný, obetavý, solidný, dôkladný, verný všetkým sľubom, ktoré dáva. Okrem toho má zlaté srdce.

Peter je najčastejšie štíhlý alebo polostíhlý, zriedkavo tučný alebo zavalitý.

Má sangvinický alebo flegmatický temperament, čo však u neho neznamená nesikovnosť alebo pomalosť.

Charakteristické je pre neho matematicko-prirodovedecké nadanie, zriedkavo humanisticke, hoci je vlastne celou svojou povahou humanistom. Učí sa dobré alebo prieberne a po štúdiach pracuje na patrónom mieste.

Peter miluje domácnosť, zbožňuje svoj domov a neskôr domácnosť svojej manželky a detí (najčastejšie máva dvoch synov). Popri svojom povolení rád robí všetko doma, má tzv. „zlaté ruky“; vie dokonca prať, upratovať, vymaľovať byt a urobiť v ňom potrebné opravy atď. Žení sa s dobrou, mûdrovou a pritom peknou ženou, romantickou, jemnou, psychicky silnou, ktorá ho vie podporovať keď má starosti. Peter sa jej úplne venuje, plní všetky jej rozmarí a prosby. Uspokojují sa tým, čo môže dosiahnuť a vždy je dobrým pracovníkom: od rolníka a nekvalifikovaného robotníka, po majstra v tovární, remeselníka, technika, inžiniera až po vedca. Teší sa všeobecnej úcte a vždy sa možno na neho spoliehať.

TADMIR

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PRERSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NAŠICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

Nemocnica — zistiš niečo nepríjemné Nemocný byť — nenechaj sa utláčiť starostami

Neprieklop vidieť — budú s tebou zle zaobchádzať

Nezmysly počuť hovoriť — nestaraj sa o cudzímu mienku

— sám hovoriť — máš rozumné názory

Slnko uzavrieť — budeš sa mať v živote dobré

Studňa bez vody — starosti

— s čistou vodou — máš dobré výhľadky

— s bystrou vodou — nebezpečenstvo ohňa

— vodu z nej čerpať — nadbytok

— s kalhou vodou — zle výhľadky do budúcnosti

— v dome vidieť — nešťastie

ozdobnú vidieť — dostaneš dar

stavať sám — rýchle povznesenie

— vidieť — zmeníš bydlisko

— veľkú budovu vidieť — máš veľké plány

W
eternarz

CHOROBY INWAZYJNE
DROBIU WYWOLYWANE
PRZEZ PIERWOTNIAKI

Pierwotniakami nazywamy najmniejsze twory żywe tzw. jednokomórkowe. Niektóre z nich wywołują choroby u drobiu, choroby przynoszące duże straty hodowliski.

KOKCYDIOZA DROBIU
ALBO KRWAWA
BIEGUNKA

Choroba ta występuje u wielu zwierząt, a między innymi również u ptaków. Z drobiu na krwawą biegunkę najczęściej zapadają kury i gęsi. Schorzenie to w okresie letnim, a szczególnie w lata ciepłe i wilgotne, dziesiątkuje kilkutysięczne kurczęta, wywołując u nich na początku schorzenia charakterystyczną krwawą biegunkę. Szczególna wrażliwość odznacza się ptaki młode, poniżej trzech miesięcy życia. Rozwój tego pasożyta jest dość skomplikowany. Dość powiedzieć, że w odchodach zakażonego ptaka znajdują się twory pierwotne tego pasożyta, które po 2–3 dniach przemieniają się w osobniki zdolne do zakażenia zdrowe ptaki. Te dostawszysię wraz z pokarmem do przewodu po-

karmowego ptaka niezakążonego rozmnażają się w nim. Chorobotwórcze działanie tych pasożytów w przewodzie pokarmowym polega na niszczaniu wewnętrznej strony jelit i uszkadzaniu naczyń krwionośnych. Krew wydostaje się na zewnątrz powodując niedokrwistość. Chorobą tą ptaki zakażają się od nosicieli tych pasożytów, albo z zakażonego terenu, nie przenoszą się ona na potomstwo przez jaja. Sztuki które przechorowane, są nosicielami pasożytów i wydalają je wraz z kalem na zewnątrz. Na teren wolny od tej choroby pasożyty, mogą być przyzniesione przez człowieka na ubranie lub obuwie, oraz przez dzikie ptactwo. Im organizm jest młodszy, tym bardziej wrażliwy na zachorowanie. Już trzymiesięczne sztuki odznaczają się dużą odpornością. Przyjmuję się, że duże skupisko drobiu, ciasne pomieszczenie, trzymanie ptaków różnych wieku, wybitnie sprzyjają rozwojowi tej choroby. Może ona mieć przebieg ostry, prowadzący w 2–5 dni do śmierci; podostry trwający 2–3 tygodnie i przewlekły najczęściej nie prowadzący do śmierci. Forma ostra występująca najczęściej, ujawnia się po 3–7 dniach w postaci posmutnienia, braku apetytu, biegunki od żółtej aż do krwawej. Chory ptak powieki ma przymknięte, grzbiet wygięty i opuszczony skrzydła. Śmierć przy-

CZARNA GŁÓWKA

Jest to choroba indywidualna, łatwo przenosząca się przez styczność. Szczególną wrażliwością odznaczają się indycyta między 2 tygodniem a 4 miesiącem życia. Okres letni bardziej sprzyja występowaniu tego schorzenia. Pasożyt występuje w ziemi i odchodach chorych ptaków. Również jak i poprzedni może być przenoszony przez człowieka i dzikie ptactwo. Dodatkowym mankamentem ułatwiającym zachorowanie na czarną głowkę, jest obecność w jelitach ptaków robaków tzw. nicieni. Wykryta temperatura, wilgotność, wreszcie okres pieczenia, okres tworzenia ko-

rali, ciasne pomieszczenie i brak witaminy A w pokarmie, osłabiają odporność ptaków ułatwiając zachorowanie. Tak jak i w poprzednim schorzeniu, tak i tu wyróżnia się trzy postacie choroby. Postać nadostra — rzadko spotykana, prowadząca w ciągu kilku godzin do śmierci. Postać ostra — spotykana najczęściej. W postaci tej ptaki są osowiałe, traczą apetyt, grzeją się w słońcu, głowy trzymają opuszczone. Do tego dołącza się biegunka koloru żółtawego. Wskutek zaburzeń w układzie krwionośnym skóra głowy przybiera ciemny a nawet czarny kolor. Po 6–10 dniach następuje śmierć wśród konwulsji. Wreszcie postać przewlekła występuje u ptaków dorosłych. Na skutek zmian w jelitach, bez specjalnych objawów, poza wychudzeniem, następuje śmierć po 1–2 miesiącach. Leczenie opiera się na zniszczeniu robaków w jelicie.

Do skutecznych środków zaliczyć trzeba cebulę podawaną przez dłuższy okres do karmy, albo dodającą ją po 10 g na sztukę przez 4 dni. Robaki w jelitach ptaków niszczymy fenotryzyną lub podając 0,25 terpentyny z karmą mączną.

Jak w każdej chorobie i tu bardzo ważna jest higiena, a więc częste czyszczenie i dezynfekowanie pomieszczeń dla drobiu.

H. MĄCZKA

Z
uzka

PIŠKÓTOVÁ
MRAMOROVÁ BÁBOVKA

Rozpočet: 5 vajec, 220 g kryštálového cukru, 230 g

krupicovej múky, 20 g kakaa, 80 g masla, citrónová kôra, 30 g hrozienok, na koniec noža prášku do pečiva.

Do kotlíka dáme celé vajcia a cukor a nad parou šlaháme dovtedy, kým sa masa nezohreje. Potom ju

odložíme a ešte šlaháme. Do vychladnutej masy zamiešame krupicovú múku s práškom do pečiva, hrozienku, postrúhanú citrónovú kôru a rozpustené maslo. Asi tretinu cesta odoberieme a zľahka do nej zamiešame preosiate vým cukrom.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEZITOSTAMI, KTORÉ VAS ROZČUEUUJU? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednarek (Nowa Biala), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Čižková (Zelów), Józef Gribáč (Podwilk), Józef Grigľák (Niepolomice), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapčík (Mikołów), Ján Kovalčík (Zubrzyca Dolna), Ján Krišák (Kempachy), Wacław Luściński (Zelów), Lýdia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová (Kuców), Ignáč Nižník (Myślenice), Alžbeta Stojowska (Warszawa), František Svetlák (Lipnica Mała), Jan Sviňek (Pieklińskie), Ján Špernoga (Warszawa), Růžena Urbanová (Gesiniec), Žofia Vasilekárová (Lapsze Niżne), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vojtas (Jurgów). Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Ján Kacvínský. Korekta jęz. słowackiego — Ján Špernoga. Red. techn. — Kazimiera Komosa.

Nadsyłanych rekopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa - Ksiazka - Ruch”, 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowie i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wróbla 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40%.

Oddano do składu 7.X.74 r. Numer zamknięto 15.X.74 r. Druk Prasowy Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1457. N. 3840. Nr indeksu 3861. W-53.

